DRAGOŞ VITENCU.

CÂND DAI NAS LUI IVAN...

MIC TRATAT DESPRE UCRAINOMANIE

CERNĂUŢI, 1934.
EDITURA SOCIETĂŢII MAZILILOR
ŞI RĂZĂŞILOR BUCOVINENI.

DRAGOŞ VITENCU.

CÂND DAI NAS LUI IVAN...

MIC-TRATAT DESPRE UCRAINOMANIE

CERNĂUŢI, 1934.
EDITURA SOCIETĂŢII MAZILILOR
ŞI RĂZĂŞILOR BUCOVINENI.

Domnului profesor Virgiliu Arbore

- omagiu. -

Cernăuți, 18.II 1937 Dragoș Vitencu

Această carte s'a tipărit în luna Decembrie, anul 1934, la Tipografia „Mitropolitul Silvestru" din Cernăuți, în una mie exemplare, numerotate de la 1—1000.

922

PUNCT DE VEDERE:

Raţiunea de a fi a statului este naţiunea în cadrele celei mai înguste interpretări a cuvântului: rassă, limbă, credinţă şi obiceiuri.

Această dogmă rezumă pricinile catastrofei europene din 1914 şi ea este suportul moral al actualei configuraţii politice a Europei.

Aşa fiind — în orice împrejurare şi necondiţionat — statul este dependent de naţiune, existenţa lui e inferioară existenţei naţiunii şi interesele lui trebue oricând subordonate intereselor naţiunii.

Nu interesează angrenajul celorlalte state, nu interesează nici măcar forma de guvernământ, dacă acestea nu sânt în măsură să asigure nucleului etnic care stă la baza statului, din toate punctele de vedere, bună stare şi progres. *„Nu dreptul public, ci păstrarea naţionalităţii noastre e lucrul de căpetenie pentru noi şi ar fi mai bine să nu alegem deputaţi, decât să se piardă naţia românească"* [1]).

---

[1]) *M. Eminescu:* „Influenţa austriacă asupra Românilor din Principate", în Conv. Liter. 1876. No. 5.

Deaceea oricât de importante ne-ar apărea problemele integrităţii graniţelor ţării şi a menţinerii formei constituţionale, ele nu pot fi decât auxiliare ale integrităţii naţionale a acestei ţări. Acei cari poartă grijă de graniţele României Mari şi de neştirbirea Constituţiei, fără să ţie seamă în primul rând de neamul pentru care au fost create aceste graniţe şi făurită Constituţia, au aceiaş mentalitate ca şi snobii, cari îşi îngrijesc pieliţa obrazului şi vârful degetelor, fără să cugete că acestea nu sânt decât învelişul ţesutului lor organic, pe care îl lasă pradă bolilor.

Asigurarea supremaţiei integrale a neamului românesc în organizaţia *lui* de stat şi purificarea etnică progresivă a teritoritoriilor pe cari este aşezată această organizaţie sânt deci imperative permanente ale politicei noastre de stat.

Evident că aceste imperative sânt îngrădite de o sumă de impedimente, dintre cari cel mai puternic este de bună seamă amestecul unor fracţiuni din alte neamuri cu neamul românesc, în cadrul teritoriului, care, nefiind decât concretizarea materială a statului, trebuie şi el să aibă o înfăţişare naţională.

Această înfăţişare a teritoriului, precum şi spiritul de unitate naţională a locuitorilor sânt periclitate de diversele fracţiuni minoritare, în măsura în care interesele naţionale ale fiecărui grup minoritar în parte se lovesc de interesele naţiunii dominante.

Intr'un stat naţional, străinul de neam, adică minoritarul, care respectă în forme, dar mai ales în convingere, primarea intereselor naţiunii dominante şi se

identifică cu idealurile ei politice, îşi poate păstra — fără nici o frică de primejdie — independenţa lui etnică.

Din acest punct de vedere minoritarii de pretutindeni pot fi împărţiţi în două categorii: periculoşi şi inofensivi. Situarea în una din aceste categorii depinde de atitudinea pe care respectiva minoritate o are în raporturile ei cu organizaţia de stat a naţiunii dominante. Această atitudine este în funcţiune de număr, situaţie geografică şi relaţiuni externe ale minorităţii cu nucleul său de baştină, care formează alt stat naţional sau cu un centru de gravitate naţională dintr'un stat străin.

Fireşte că o minoritate disparentă ca număr nu poate fi periculoasă, după cum natural este ca un German domiciliat în Marsilia să aibă pentru statul francez absolut altă situaţie decât conaţionalul său din Strassbourg. Deasemeni un Român va fi cu drept cuvânt altfel privit în Bulgaria decât un Polon.

Trecând la speţă, să raţionăm puţin asupra minorităţilor din ţara noastră.

Care din ele, ţinând cont de cele trei elemente amintite: — număr, situaţie geografică şi relaţiuni externe — ar putea avea o atitudine duşmănoasă intereselor româneşti, meritând astfel, de drept, reprocitate de tratament?

Polonii? Experienţa de până acum ne învaţă contrarul. Deşi, poate, situaţia geografică şi relaţiunile externe le-ar permite-o, nu s'a observat din partea Polonilor noştri nici o tendinţă centrifugală. Cauza e numărul lor disparent şi, de sigur, şi relaţiunile de

amiciţie şi interes reciproc ale celor două state naţionale[1]).

Vin apoi la rând Ruşii şi Germanii, cărora nimic nu le-ar dicta să fie nemulţumiţi în România. Ruşii pentrucă li e groază de edenul bolşevic şi Germanii pentrucă Germania e prea departe. In aceiaş categorie de minoritari inofensivi intră Armenii, Turcii şi celelalte minorităţi al căror număr este mic şi cari se identifică întru totul idealurilor româneşti. Un semn de întrebare vom pune minorităţii sârbeşti.

Nu la fel vom considera pe Unguri, Ruteni, Bulgari şi Evrei.

Evreii, prin numărul şi relaţiunile lor externe, formează o categorie aparte cu care lupta se dă atât pe front spiritual, cât şi din motive de ordin economic-naţional.

Ungurii, Rutenii şi Bulgarii împlinesc toate condiţiile de adversitate faţă de Români. Idealul lor este — şi n'ar trebui să se apere, căci n'ar fi firesc să fie altfel, — alipirea lor la nucleul central naţional, sau, în cazul special al Rutenilor, crearea unui astfel de nucleu sub forma Ucrainei Mari.

Aşa fiind situaţia — şi cine ar putea spune că am discutat-o în rândurile de faţă cu patimă — să nu mire pe nimeni dacă Românul va face deosebire între minoritar şi minoritar, (după cum minoritarul

[1]) Această caracterizare a Polonilor din România este pentru moment încă valabilă. In noua configuraţie de politică intereuropeană, care pare a schimba atitudinea statului polon, nu putem şti ce ne va aduce viitorul.

va face deosebire între ideal şi ideal) şi va declara războiu pe faţă unora şi prietenie sinceră celorlalţi.

In epoca de bolnăvicioasă pacificărie pe care o trăim, pronunţarea cuvântului războiu necesită o justificare. Războiul pe care trebuie să-l ducem împotriva unora dintre minorităţile noastre este un războiu defensiv, împotriva atacurilor aduse suveranităţii absolute a etnicului românesc în România, un războiu în care individual nici un minoritar n'ar avea de suferit nimic şi însfârşit un războiu, care este în chiar vederile Societăţii Naţiunilor, deci a unui for a cărui protecţie este mereu invocată de minoritarii nemulţumiţi.

După concepţia curentă a Societăţii Naţiunilor toate tratatele unilaterale de protecţie a minorităţilor au un caracter *exclusiv temporar* şi sânt menite a pregăti cu încetul unificarea naţională a statelor.

„Imi pare de nediscutat că acei cari au conceput acest sistem de protecţiune nu s'au gândit să creeze în sânul unor state o massă de locuitori cari să se considere perpetuu ca străini de organismul general al naţiunii, ci că, din potrivă, ei au vrut pentru elementele acestei masse statutul de protecţiune juridică în măsură de a asigura respectul inviolabilităţii persoanelor sub toate aspectele şi *de a prepara, încetul condiţiile necesare stabilirii unităţii naţionale complete*" [1]).

---

[1]) . . . . zice De Mello Franco, delegatul Braziliei la 9/XII 1925. (Procès verbal de la 37-ème session du Conseil de la Société des Nations, în volumul „Protection des minorités" editat de Societ. Naţiunilor, la Geneva, 1919, pg. 33).

Această părere a lui De Mello Franco a fost susţinută de delegatul Marei Britanii, Sir Austen Chamberlain, („scopul pe care îl urmăreşte consiliul cu aceste tratate este de a asigura minorităţilor gradul de protecţiune, care *le va pune în mod treptat în măsură de a se contopi în comunitatea naţională căreia ele aparţin*“) apoi de A. Briand şi de belgianul Hymans şi primită în unanimitate de statele semnatare ale tratatului minorităţilor (între cari şi România), prin delegatul lor, d-l Beneş [1]).

Iată deci rostul luptei pe care o preconizăm.

Paginile ce urmează încearcă a fi un mic tratat strategic în lupta cu minoritatea ruteană a României.

Inainte de a porni pe câmpul de operaţii, vom trebui să ne înarmăm spiritual — deaceia înainte de a discuta mijloacele de combatere a „ucrainismului“, vom demonstra legitimitatea luptei şi mai cu seamă vom căuta a evidenţia existenţa reală a pericolului şi urmările indiferentismului nostru naţional.

Aceasta cu gândul cinstit de a contribui la dărâmarea acestui indiferentism, derivat al unei nejustificate beatitudini naţionale care ne-a cuprins dela Unirea cea Mare încoace şi a cărui laşitate este aceiaş la Românii din noile provincii şi la cei din România mică.

---

[1]) „Protection des minorités‘, Geneva, 1929, pag. 36 şi urm.

MIC RAID ISTORIC CU POPASURI STATISTICE

Determinarea exactă a cantităţii de minoritari ruteni, sau dacă vreţi „ucraineni“, (precizarea deosebirii între aceste două noţiuni va fi pusă la punct în una din paginile ce urmează) din ţara noastră este pentru moment o imposibilitate, deoarece ne lipsesc orice date statistice actuale. Ţinând cont de vechile statistici şi de falsificările organelor ce le-au făcut, numărul Rutenilor din România (împreună cu Huţanii, dar minus Românii rutenizaţi) nu poate trece, cu extremă bunăvoinţă judecând, de 350 până la 400 mii, dintre cari cam 150—180 000 în Bucovina, 180—200.000 în Basarabia, 16.000 în Maramureş şi vre-o 5.000 în Moldova.

Dacă nu putem preciza astăzi cantitatea Rutenilor noştri, provenienţa lor pe acest pământ poate fi stabilită în cele mai mici amănunte.

Nu voiu aduce aici toate argumentele istorice, care pot sta la baza stăpânirii româneşti asupra teritoriilor României în care se află încă populaţie ruteană şi nu voiu indica decât în parte izvoarele doveditoare

ale argumentelor aduse[1]), pentrucă nu intenţionez a porni operă polemică cu scribii ucrainomani, ci doar a servi lectorului de bună credinţă esenţa celor ce se pot spune în legătură cu această problemă.

In nebuloasa începuturilor înfiripării organizaţiilor de stat pe meleagurile noastre, au stat faţă în faţă două rasse: cea latină şi cea slavă. Interferenţa reciprocă a fost atât de deasă şi de complicată, încât ar fi zădarnic să căutăm graniţe în acele vremuri. Românii au ajuns până în Caucaz şi mlaştinele Podoliei, în Galiţia şi Moravia şi s'au amestecat cu popoarele slave până în peninsula balcanică. Relatările cronicarilor despre Bolochoveni, urmele de Români din Moravia[2]), existenţa actuală a Moldovenilor transnistrieni, precum şi atâtea alte momente istorice şi prezente argumentează suficient această susţinere. Kalužniacki găseşte în Galiţia peste 100 de sate întemeiate după „jus Valachorum" [3]). Aceiaş constatare o fac Habdank şi Dumikowski în special cu privire

---

[1]) Acolo unde izvorul nu este indicat, cel interesat îl poate găsi în obiectivele scrieri ale savantului rutean Kalužniacki, în nu mai puţin obiectivele şi minuţios documentatele opere ale istoricului nostru I. Nistor (Der nationale Kampf in der Bukowina, Românii şi Rutenii în Bucovina, Problema ucraineană în lumina istoriei), precum şi în de curând apărutul studiu al prietenului meu Em. Haivas, „Pretenţiunile ucrainene asupra Bucovinei şi justificările lor" (Graiul Românesc, Anul VIII, No. 5—6, Bucureşti 1934).

[2]) Vezi Wlachisch-Meseritsch şi datinile şi sămânţa de vorbă românească în graiul ciobanilor de acolo.

[3]) Notăm câteva: Acrişor, Brustur, Dulciţa, Valachova, Bolechow, etc.

la Pocuţia. Numirilor paleoslave de râuri şi munţi din Moldova latină li se opun în Galiţia slavonă, între altele, următoarele: Baltag, Măgură, Paharul, Radul, Dragoşa, Brebenescul, Cucul, Cerbul, Muncel, Neagra, Pietrosul; iar toţi *vici*-i şi *schi*-i din ţara românească sânt compensaţi cu Basaraba, Boilă, Ostaş, Coroţaş (= Căruţaş), Buric, Crăciun, Goian, Jidan, Mureşan, Chelar, Puşcar, Perculab (= Părcălab), Putera (= Putere), Pită, Turcul, Vaida etc.[1]), de cari abundă Galiţia răsăriteană. Miclosicz şi Kalužniacki descoperă în limba ruteană vorbită în Galiţia peste 300 de cuvinte curent şi cotidian întrebuinţate, care sânt împrumutate din limba românească.

Rezumând cele de mai sus, vom trage concluzia neîndoielnică, cum că elementul român în părţile astăzi slave a fost tot atât de puternic ca cel slav pe meleagurile româneşti şi că abia cu prilejul primelor înfiripări de organizaţie de stat, cele două rasse au început a se stabili între graniţe naturale, aşa cum le găsim acuma. În Galiţia şi peste Nistru (deşi aici nu în întregime) au învins Slavii, dincoace am învins noi, aşa că din acest punct de vedere sântem chit.

Nu vom contesta aiciodată că avem strămoşi slavi în afară de vechii Anţi, Slavini, Uglici şi Tiberţi, după cum e incontestabil că în sângele multor Ruteni curge şi vlagă românească. Ceeace nu ne împiedică şi pe unii şi pe alţii să fim două neamuri cu totul

---

[1]) Extrase de tatăl scriitorului acestor rânduri, din scriptele unei cesaro-crăieşti comisii de recrutare la Halicz.

deosebite şi care au dreptul să tindă la stăpânirea exclusivă a meleagurilor lăsate fiecăruia din ele de Dumnezeu şi de vremuri.

In ceea ce priveşte organizaţia de stat de teritoriul astăzi al nostru, ea n'a fost niciodată altfel decât românească în începuturile ei. Primii voivozi de care avem ştire au fost din Românii cari au stăpânit Ţara Şipeniţului şi descălecătorii din Maramureş. Existenţa unor închegări slavone pe acest teritoriu, în permanenţă moldovenesc, nici n'a putut fi măcar bănuită de vre-unul din vechii cronicari şi istoriografi, iar o dominaţie a principatului efemer de la Halicz sau a „Imperiului" de la Kiew, (care de altfel a fost opera Varegilor şi nu a Rutenilor) asupra vre unei părţi din acest teritoriu nu ne este arătată prin cel mai mic indiciu istoric. Desigur atât principele rutean de la Halicz, cât şi „împăratul" de la Kiew îşi vor fi ascuţit dinţii şi vor fi încercat să puie mâna şi pe brazdă românească, dar tocmai faptul că n'au fost în stare să o facă ne dă de presupus că această brazdă era stăpânită de cineva care o apăra bine şi acel cineva nu putea fi decât, ori neamul românesc cu măruntele dar viguroasele lui voivodate, ori, în cazul cel mai rău, hoardele de Pecinegi şi Cumani, în nici un caz însă Rutenii[1]).

---

[1]) Iar afirmaţia nu ştiu cărui pseudo-savant că oraşul Galaţi şi-ar trage numele de la Halicz sau de la Galiţia este tot atât de serioasă ca şi afirmaţia subsemnatului că Galiţia a fost botezată aşa după vechii ei locuitori, cari erau Galii, ori galiţele.

Aşa că voivozii Moldovei au stăpânit la început o popolaţie unitară românească. Şi nici nu se putea să fie altfel, deoarece nu vedem în acele vremuri nici un principe, şi cu atât mai puţin un şir de principi, cărora să li stea supuse mai multe neamuri, ci, dimpotrivă, acelaş neam era împărţit în diverse principate (Românii, Slavii, Germanii, Tătarii, etc.).

Ulterior semnalăm ***infiltraţii rutene în Moldova.***

Imprejurările în care s'au prodos aceste infiltraţii se pot stabilii cu precizie.

Fiecare luptă dintre voivozii noştri şi craii leşi era un prilej de a duce în robie reciprocă Galiţieni şi Moldoveni pdntru a folosi ca iobagi boerilor români şı sleahtei polone. Cam pe la mijlocul secolului XVI, odată cu încetarea guerille-lor româno-polone, încetează şi acest schimb involuntar de populaţie. Prizonierii robi au fost duşi în centrul ţării, unde s'au asimilat cu vremea, iar la graniţă au fost aşezaţi, pentru mai bună pază, răzăşi moldoveni. In urma acestei rânduieli a intervenit un nou fenomen: boerii de la margine n'au mai avut cu cine lucra pământul şi au fost siliţi să cheme „mazuri" şi „boici" din Polonia (obiceiu care a încetat în Moldova abia de câteva decenii) cărora le-au dat pământ şi pe cari i-au aşezat în slobozii şi selişti (Slobozia Rarancei, Slobozia Comareştilor, Slobozia Hodorogi, Slobozia Bălţilor, Seliştea de lângă Nouă-Suliţa, apoi Liuzii[1]) Humorului, ai Horecii, Ruşii Moldoviţei, etc.).

---

[1]) Liuzii = oameni de rând, norod, clăcaşi, (slav).

Despre Barnovschi Vodă zice Miron Costin că „...au dat slobozenie, chemând oameni din ţara leşască".

Desigur şi împrejurarea că în Podolia oamenii erau ţinuţi la 52—156 zile de clacă pe an, pe când în Moldova, — pe temeiul unor hrisoave din 1749 şi 1766[1]), — numai la 12 zile, iar cei de la graniţă numai la 6, a contribuit foarte mult la aceste admigraţiuni. Deasemeni şi scurtele stăpâniri moldovene asupra Pocuţiei le-au fost bune prilejuri chinuiţilor Galiţieni să vie în bogata Moldovă.

Mai cu seamă cei certaţi cu legea sau cu seniorii lor îşi găseau refugiu dincoace. La 1742 un hatman polon îi scrie lui C. Mavrocordat despre „bejenarii sau tâlharii din partea ţării leşeşti, cari au fugit în Moldova[2])".

Dar toţi aceşti colonişti s'au românizat cu vremea, iar actualii Ruteni de la noi sânt de factură mai recentă; — dovadă: rapoartele organelor cuceritoare austriace, care n'au găsit în Bucovina decât aproape numai Români, rapoarte asupra cărora voiu reveni. Altă dovadă ne-o dă Dimitrie Cantemir în „Descriptio Moldaviae", unde spune că peste tot în Moldova se vorbeşte româneşte şi numai în unele sate de lângă graniţa Poloniei locuitorii amestecă *în graiul moldovenesc* şi unele cuvinte *leşeşti*.

O nouă admigrare a avut loc scurt înnainte de încorporarea Bucovinei la Austria. Politica de catolicizare a Galiţiei a provocat în mijlocul populaţiei or-

---

[1]) Kaindl: Die Ruthenen in der Bukowina, pag. 30.
[2]) Iorga: Studii şi Documente, VI, 2, pag. 300.

todoxe o răsmiriţă, cunoscută sub numele de „revolta Haidamacilor“, care a fost sprijinită pe sub mână de Moscoviţi. Persecuţiile împotriva revoltaţilor şi poate şi dorinţa de a-şi menţine credinţa a determinat o nouă admigrare a Rutenilor în Rusia şi mai ales în Moldova dreptcredincioasă. De această dată au emigrat şi foarte mulţi preoţi. Sânt de notat, între altele, familiile preoţeşti Tarnovschi (azi Tarnavschi) şi Lomicovici, care de decenii aparţin societăţii româneşti din Bucovina. Evident, dacă s'au românizat preoţii, cu atât mai mult massele, fără tradiţie naţională, n'au putut rezista desnaţionalizării.

O categorie aparte a Rutenilor din România sânt ***Huţanii.*** Originea lor este contraversată. S'au emis o serie de teorii, dapă care, Huţanii sânt, pe rând, consideraţi: urmaşi romanizaţi şi apoi slavizaţi ai Dacilor liberi, ai Pecenegilor, apoi rude ale Găgăuţilor basarabeni şi în cele din urmă un amestec din toate aceste. Cert este că, — deşi astăzi Slavi şi ataşaţi din multe puncte de vedere politicei ucrainomane, — Huţanii formează o rassă cu totul aparte pentru care toate teoriile emise par a se potrivi. Deosebindu-se radical în port, înfăţişare şi obiceiuri de Ruteni, dânşii au în limba lor multe cuvinte, pe care nu le găsim nici la noi, nici la Ruteni. Au şi vocabular dacic (codrului îi zic *codru*), au şi vorbe latine, dispărute în limba română de astăzi (fii lor se cheamă *filine,* iar duhurile pădurii *silvatici*). Unele trăsături mongole pe care le observi la foarte mulţi din ei, precum şi numele de Huţan au determinat presupunerea unei

descendenţe de la tribul cuman al vechilor Uţi, precum şi eventuala înrudire cu Găgă-Uţii Bugeacului. In apropierea regiunilor locuite de ei se află Comareştii, Valea Uţei şi alte numiri geografice evocative. Oricum însă, vom admite că această marmeladă de rasse este astăzi în întregime slavizată, iar Rutenii fiind singurul popor slav care trăieşte în număr mai mare în aceste părţi, tind a-i asimila.

Aşezările Huţanilor se găsesc în aşa numiţii „munţi ruseşti" ai Bucovinei, munţi cari formează una din părţile cele mai sărace şi mai pustii ale Carpaţilor. Faptul că munţii bogaţi în minereuri şi împăduriţi, din imediata apropiere, sânt locuiţi de Români, este cea mai evidentă probă că aceştia au fost primii locuitori ai regiunii, iar Huţanii, venind mai târziu, n'au putut să se înstăpânească decât în regiunile neproductive. In istoriografia Moldovei Huţanii încep a fi pomeniţi abia prin secolul XVII, când se năpustesc asupra Bistriţei şi o pradă. Urmăriţi de poterele leşeşti pentru firea lor prădalnică şi nesupusă, încep a trece graniţa spre Moldova şi la 1647 trimit o delegaţie la Vasile Lupu, cerându-i pământ, scutire de biruri şi privilegii identice muntenilor liberi şi favorizaţi de voivozi din ţinutul Câmpulungului. Vodă, ştiindu-le firea şi cunoscându-le originea, îi refuză net. Totuşi dânşii se aşează prin văgăunile munţilor, unde nu pot fi decât cu greu controlaţi şi sânt în permanentă harţă cu boerii şi răzăşii din partea

locului, asupra cărora se aruncă mereu cu prădăciune[1]). Cu vremea se liniştesc, iar boerii îi lasă să se gospodărească pe munţii din cari nu scoteau nici un folos. C. Mavrocordat autorizează la 1742 pe starostele Cernăuţilor să mai primească 300 noi colonişti pentru ţinuturile nepopulate ale regiunii, care de acum căpătase numele de Câmpulungul rusesc, având ca arteră principală fluvială râul Ceremuş[2]).

Aşa se prezintă mişcările de populaţie ruteană în Moldova până la începutul secolului trecut.

In Maramureş, din care astăzi numai o fărâmă a mai rămas al nostru, Rutenii s'au infiltrat pe nesimţite. Este cu putinţă ca primele aşezări ale Rutenilor să se fi făcut pe locurile lăsate libere de Dragoş şi de descălecătorii moldoveni, dar nici o mărturie istorică nu ne confirmă această presupunere. Dimpotrivă elementul românesc era în vigoare până în masivul Tatrei. Numai în cele trei voivodate maramureşene Românii de sub schiptru maghiar au fost consideraţi „naţiune politică" şi în bună parte nemeşiţi. Cea mai veche episcopie românească (1391) înfiinţată în Peri (astăzi Cehoslovacia) a durat până în secolul XVII, când machiavelismul unirii grecocatolice a reuşit să o facă să dispară. Astăzi nemeşii de la Sighet au fost distruşi de cămătăria şi rachiul

---

[1]) Poate că şi derivaţia, emisă pe vremuri, a numelui de Huţan, de la hoţ, hoţoman, nu-i cea mai neadevărată.

[2]) Amintim aici, mai mult decât cu titlu de simplă curiozitate, că Românii basarabeni numesc pe o samă de Tatari, *Cirimuşi.*

galiţienilor cu perciuni şi îşi cerşesc viaţa în pribegie, iar cea mai mare parte a lor sânt pierduţi pentru totdeauna în Rutenia cehoslovacă, tot mulţumită oaspeţilor de toată mâna din Galiţia.

Prezenţa Rutenilor ***în Basarabia*** se datoreşte secolului de cnut moscovit. In anul 1862 căpitanul de stat major rus, Zasciuk, constată că elementul românesc formează $^{3}/_{4}$ din totalul populaţiei. Aceiaş constatare o face la 1878 P. P. Soroca, iar Lachoff în scrierea sa „Basarabia la centenarul anexării ei la Rusia" stabileşte 70% Români. Luând ca bune afirmaţiunile acestor statisticeni ruşi, restul de 25—30% de neromâni ar rămâne să fie împărţit între Ruteni şi celelalte minorităţi. Ştiind că numărul mare al minoritarilor basarabeni îl formează Ruşii, Bulgarii şi Găgăuţii, câte locuri mai rămân libere Rutenilor?

Cât despre originea tuturor minoritarilor basarabeni să se ştie că, afară de Găgăuţi şi Bulgari, precum şi un mic număr de Evrei, toţi ceilalţi sânt încetăţeniţi după 1812. Este cunoscută politica ţaristă de desnaţionalizare a acestei nenorocite provincii. Românii au fost deportaţi până în Caucaz şi prin Siberia[1]) pentruca în locul lor să fie aduşi Moscoviţi şi Ruteni. Faimosul „Aşezământ al obrazovaniei oblastei Basarabiei", care a înlesnit colonizările, a desăvârşit această operă. Cât despre Rutenii din judeţul Hotin, aceştia se deosebesc radical în limbă şi datini de cei din restul Basarabiei, fiind identici din toate

[1]) v. V. Timuş: Transsiberiana şi Elie Bufnea: Cruciaţi, Tirani şi Bandiţi în Rusia sovietică.

punctele de vedere cu Rutenii bucovineni. De fapt dânşii au aceiaş origine galiţiană ca şi cei din Bucovina[1]). Despre situaţia demografică imediat după despărţirea Basarabiei de Moldova fie-ne mărturie statistica rusească din 1817, care găseşte pe lângă Moldoveni, următoarele naţii în nou-achiziţionatul teritoriu: Greci, Bulgari, Armeni, Găgăuţi şi Jidani, dar nu pomeneşte nimic de Ruşi şi de Ruteni.

Satele izolate de Ruteni din Moldova vechiului Regat sânt de factură cu totul recentă şi se datoresc parte colonizărilor făcute de boeri, parte imigraţiunii galiţienilor după un scurt popas în Bucovina[1]).

In Bucovina, graţie unui complex de împrejurări, care va fi lămurit în cele ce urmează, Rutenii s'au înmulţit enorm şi prezintă, atât din punct de vedere politic, cât şi mai ales etnic, un pericol în permanentă creştere.

La incorporarea Bucovinei de către Austria numărul Rutenilor bucovineni era complet disparent, aşa că autorităţile ocupante nici n'au ţinut cont de ei. Spleny în a sa „Beschreibung des Bukowinaer Distriktes“[2]) aminteşte, în afară de Moldoveni, pe următorii locuitori ai Bucovinei: Armeni, Greci, Unguri şi Ţigani. Va să zică, Rutenii, dacă erau, au stat cu mult în urma Ungurilor, Grecilor şi Ţiganilor, aşa că Spleny nici n'a crezut necesar să-i numească. Desigur vechii colonişti din Polonia erau de acum românizaţi, iar puţinii Huţani din văgăunile munţilor erau prea

[1]) Vom reveni.
[2]) Ediţia Pollek.

puţin cunoscuţi autorităţilor. Deaceea, oricând şi oriunde, autoritatea de stat austriacă, precum şi opiniile diferiţilor particulari ale căror mărturii ne-au rămas, consideră la început pe Români ca singura populaţie băştinaşă de importanţă numerică în Bucovina.

Astfel, administrator al nou cuceritului district bucovinean este numit Enzenberg, comandantul regimentului 2 grăniceresc din Năsăud, deoarece „cunoaşte limba şi obiceiurile Românilor“ [1]). Din memoriile acestui Enzenberg se constată că el vorbeşte mereu despre „die Landessprache“, (va să zică exista numai o „Landessprache“ şi nu cred că ar putea avea cineva neobrăzarea să susţie că aceasta ar putea fi alta decât cea românească), mai departe că recomandă pentru *catolicizarea Bucovinei, care la 1777 era pur ortodoxă*, preoţi de la şcolile din Blaj, deoarece aceştia sânt „walachischer Nation“, (desigur cele câteva zeci de mii de credincioşi greco-catolici actuali nu sânt urmaşii prozeliţilor acestor preoţi „walachischer Nation“, despre cari nici nu ştim dacă au fost aduşi vre-odată), apoi că, pe lângă limba germană, trebuiau să o cunoască şi pe cea românească (şi numai pe cea românească!), delegatul episcopesc de la Carlovăţ, „der Landesphysikus“, cei cinci directori ai districtelor bucovinene (Cernăuţi, Suceava, Siret, Câmpulungul moldovenesc şi rusesc [2]), precum şi toţi ceilalţi k. k.

---

[1]) Zieglauer: Geschichtliche Bilder von der Bukowina.

[2]) Nici măcar acesta din urmă nu era ţinut să cunoască decât limba singurei populaţii cu adevărat autohtone a districtului său.

beamteri. Apelul redactat de Spleny către ţară e scris numai în nemţeşte şi româneşte, iar jurământul de credinţă al ţării către împărat e cetit numai în limba „moldovenească" de boerul Ilie Corăscul. Cu prilejul vizitei lui Iosif II în Bucovina i se înmânează 297 cereri, care erau scrise „parte moldoveneşte, parte leşeşte, parte ungureşte", nici una însă ruteneşte.

In măsurătorile pe care le-a făcut în 1782 un oarecare Budzinski, delegat al guvernului, dânsul indică drept numiri topografice pentru graniţele satului Orăşeni: „Mărul Roşu", „Pârâul Putred", apoi „Drumul Bârladului" zis şi „Drumul Tâlharului". De bună seamă aceste nume i-au fost comunicate de locuitorii satului. Care din ei le mai cunoaşte astăzi?

Raportul consilierului aulic Türkheim către guvernul vienez, cu privire la anexarea Bucovinei la Galiţia, se pronunţă împotriva acestei anexări, deoarece *„datinile, religia, limba Galiţienilor, toate sânt deosebite de ale locuitorilor Bucovinei"*.

Primele registre parohiale se întroduc la 1783 şi sânt peste tot româneşti, iar şcoalele ce se înfiinţează la Zastavna, Coţmani, Vaşcăuţi, etc., toate au limbă de predare românească. Pentru aceste şcoale se aduc 4200 cărţi româneşti şi numai 25 slavone-germane[1]). Din cele 15 şcoale existente pe la 1783 în Bucovina, 10 sânt române-germane, 3 române, 1 ungară şi 1 armeană.

---

[1]) Dacă aceste 25 cărţi slavone erau aduse pentru uzul populaţiei şcolare rutene, sau dacă erau numai un rezultat al reminiscenţelor de buche slavonă ce se mai învăţa prin mănăstirile noastre, nu putem şti.

Iată un infim număr din multele dovezi existente că oficialitatea imperialo-regală, care n'avea nici un motiv de ură faţă de Ruteni, găseşte ca singură populaţie băştinaşă de importanţă numerică în provincia cucerită, numai pe Români.

Ca pildă statistică ne pot servi Cernăuţii din ale cărui 414 case pe care le avea în 1787, 232 aparţineau unor proprietari români, 34 erau edificii de stat, iar restul de 76 erau împărţite între Armeni, Jidani, etc. Judecând după lista nominală a proprietarilor, din cele 76 case neromâneşti cel mult 4 aparţineau unor Ruteni şi anume Petre Serbenciuc, Hrihor Duşceac, Dumitru Dymco şi Grigore Sluhaico. Dintre aceştia numai ultimul[1]) avea casa „de la tatăl său", ceilalţi le-au avut „de căpătat de la Primărie". Când au aşezat capitala districtului bucovinean la Cernăuţi, austriacii au găsit un târguşor sărac, pentru amplificarea căruia au chemat pleavă de toată mâna din Galiţia (Evrei şi Ruteni), cărora le-au dat loc de casă şi diferite înlesniri. Aşa a ajuns capitala Bucovinei un oraş complet înstrăinat. Notăm, în treacăt că între starostii acestui târg se află şi Poloni (Potocki 1699), chiar şi un francez (Imbault 1777), niciodată însă un Rutean[2]).

Satele erau stăpânite de răzăşi şi de boeri. Iată şi numele foştilor proprietari români ai câtorva sate astăzi complet rutenizate, cari, cei mai mulţi, s'au retras

---

[1]) . . . care pare a fi deacum românizat, deoarece se scrie Grigore şi nu Hrihor, ca Duşceac.

[2]) v. Bocaneţ: Istoria oraşului Cernăuţi. Cernăuţi 1932.

în Moldova şi şi-au vândut moşiile pe preţ de nimic Evreilor şi Armenilor, iar în cea mai mare parte le-au lăsat vraişte, înlesnind astfel, involuntar, aşezarea admigranţilor galiţieni. La Banila rusească erau pe vremuri stăpâni: Gafencu, Lenţă, Ciolpan, Malai, Cocoran, Logoteti; la Câmpulungul rusesc: Sturza, Palade, Giurgiuvanu, Darie, Malai, Potlog, Lepădat; la Putila: Sturza, Cantacuzino, Turcul, Flondor; la Vilauce: Tăutu, Păunel, Onciul, Ţântă; la Cuciurul Mic: Sturza; Săvescul; la Mitcău: Ruset; la Cadobeşti; Balş, etc.

Afluenţa enormă a emigranţilor din Galiţia şi Ardeal spre Bucovina, unde căpătau pământ şi erau scutiţi de militărie[1]), sprijinită la început de oficialitate, a fost apoi imediat stăvilită la intervenţia magnaţilor, cărora le fugeau robii. Organele stăpânirii întorceau peste graniţă în Galiţia şi Ardeal sate întregi de venetici, ceeace a făcut ca foarte mulţi dintre aceştia să se aşeze la graniţa dinspre Moldova şi Basarabia, unde treceau în caz de pericol. De aici şi cele câteva sate rutene existente în judeţele Dorohoi şi Botoşani, precum şi Rutenii din jurul Hotinului şi de aici şi cordonul de sate rutene de la graniţa vechii Bucovine în spre Moldova[2]).

Dacă admigrările din Ardeal au putut fi oprite, cele din Galiţia au continuat mai târziu cu o intensitate de necrezut; aceasta mai cu seamă în cele două

---

[1]) . . . constată Enzenberg.

[2]) Ulterior, când politica de colonizare a Austriacilor a fost schimbată, acest cordon a fost întărit de colonişti Ruteni şi Unguri, anume aduşi.

perioade de anexare a Bucovinei la Galiţia, când nu mai exista graniţă şi după 1848, când machiavelismul politic al Habsburgilor şi-a însuşit altă structură. Până şi sate întregi de colonişti ardeleni (Pârâul Negru, pe malul Nistrului) s'au rutenizat cu vremea în întregime.

Aşa se explică de ce în primii ani de stăpânire austriacă, deşi populaţia creşte nenatural de mult, proporţia între Români şi Ruteni rămâne aproape aceiaş şi numai mai târziu Rutenii iau un avânt puternic în detrimentul băştinaşilor.

Pribegii galiţieni găseau în Bucovina pământ destul pentru aşezările lor. Populaţia era extrem de rară. Boerii şi-au părăsit moşiile, unii din ei aşezând arendaşi străini. Aceştia ne având nici o legătură de vreme şi de sânge cu ţăranii, cum o aveau boerii români, se poartă ca nişte adevăraţi satrapi. La 1800, 40 de familii româneşti din Toporăuţi, ne mai putând îndura tratamentul arendaşului, dau foc caselor şi trec în Moldova. Locul acestor chinuiţi ai străinilor a fost ocupat de veneticii ruteni, pentru cari tratamentul arendaşului era o binefacere în comparaţie cu traiul pe care-l duceau acasă.

Despre Ruteni se începe a vorbi ln Bucovina, din când în când, abia la câţiva ani după încorporare şi totdeauna în legătură cu admigrările din Galiţia. Dealtfel şi savantul rutean Rudnicki consideră pe Rutenii bucovineni ca venetici.

Funcţionarul austriac şi rapsodul român Budai-Deleanu, în a sa descriere a Bucovinei, spune, pe la 1800: „Toţi Rusniacii cari se află în Bucovina şi

Moldova sânt galiţieni. Au şi obiceiuri galiţiene, vorbesc aceiaş limbă, numai că, prin contactul cu Moldovenii, amestecă multe cuvinte moldoveneşti în limba lor şi se îmbracă mai bine şi sânt mai curăţei" [1]).

Totuşi până pe la 1848 toate publicaţiile oficiale se fac numai în româneşte şi nemţeşte şi nicăieri nu se pomeneşte de limba ruteană în acte.

Treptat Rutenii admigraţi se înmulţesc tot mai mult şi în urma unui întreg complex de împrejurări încep a se slaviza şi Românii. Influenţa dezastruoasă a episcopului român-sârbit Daniil Vlahovici şi mai târziu a lui Eugeniu Hacman [2]), cari aduc o groază de popi galiţieni şi cari rutenizează numele celor români [3]), se produc pe calea bisericii. Greco-catolicii imigraţi, neavând preoţi şi biserici se reîntorc la ortodoxie şi înghit în massa lor compactă pe Românii băştinaşi. Aceasta mai cu seamă în părţile răzăşăşti, unde populaţia era mai rară. Răzăşii, bogaţi cum erau în acele vremuri, erau bucuroşi de braţe de muncă şi cum noii veniţi învăţau cu greu româneşte, au fost siliţi să se dea ei pe slavonie, rutenizându-se în cele din urmă în mare parte, fără să-şi dea seama.

Dar cel mai important factor pentru ***rutenizarea Bucovinei*** a fost însuşi aparatul de stat austriac.

---

[1]) Traducerea lui G. Bogdan Duică în Gazeta Bucovinei, anul IV, No 8.

[2]) Care în anul 1859 încă, a fost nevoit să ţie la Rarance o predică în româneşte!

[3]) La 1796 preotul din Rarance se scrie încă *Mitrofan*, iar la 1802 de acum *Mitrofanovici*. (v. D. Ţopa: „Românismul în regiunea dintre Prut şi Nistru din fosta Bucovină. Bucureşti, Casa Şcoalelor).

Habsburgii, urmând eternul lor imperativ de „Drang nach Osten“, nădăjduiau să facă din Bucovina magnetul de atracţie al boerimii din principate şi să puie cu ajutorul acesteia mâna pe ţările româneşti, croindu-şi astfel drum la Marea Neagră. Deaceea au sprijinit la început elementul românesc din Bucovina. Mai târziu, văzând tendinţele de independenţă şi de Unire ale noii generaţii din Principate, şi-au dat seama că partida e pierdută şi şi-au pus în gând să ajungă la mare pe un drum mai lung, dar care lor li se părea mai sigur. Crearea unei Ucraine independente de Rusia ţaristă, dar supusă tronului habsburg, ar fi adus la realitate visul, slăbind totodată puterea Petersburgului şi paralizând în acelaş timp licăririle de viaţă naţională poloneză şi românească din răsăritul imperiului.

Aşa a început persecutarea elementului românesc în Bucovina. Imigrările au fost sprijinite cu o furie herostratică. Beamterii au căpătat ordine să falsifice statisticele, să slavizeze nume. Rutenii, cari până acum se mulţumeau să găsească în provincia ospitalieră o bucată de pâne, au reînviat fabula cu ariciul şi sobolul, începând a ridica pretenţii politice[1]) asupra şcolii, bisericii, etc., pentru a adeveri proverbul lor: „Dacă laşi porcul sub masă, se urcă pe masă“, pe care noi, — aplicându-l speţei, — l-am subţiat, după pieliţa obrazului: „Dacă dai nas lui Ivan, se suie pe divan“. Sub acest semn trebuie văzută întreaga problemă ruteană de la noi.

---

[1]) Prima manifestare politică a Rutenilor bucovineni o putem data la 1848, când se opun deslipirii Bucovinei de Galiţia.

Aceste imigrări, persecutări ale elementului românesc şi falsificări de statistici, au făcut să avem în Bucovina, — după scriptele k. k., — următoarea mişcare demografică:

Anul	Totalul populaţiei	Dintre cari	
		Români	Ruteni
1774	71.750	52.750	15.000
1779	111.926	85.811	20.114
1786	135.494	99.250	23.131
1800	192.830	150.000	28.387
1848	377.571	**209.293**	108.907
1851	378.536	**184.718**	142.682
1861	456.920	**202.655**	170.983
1880	568.453	**190.005**	239.690
1890	642.495	208.301	268.367
1900	730.195	229.008	297.788
1910	794.824	273.854	305.101

Văzând cifrele cari arată numărul Românilor în anii 1848, 1851, 1861 şi 1880, observăm că acesta scade odată cu 25.000 şi a doua oră cu 22.000, deşi totalul populaţiei este în creştere şi deşi nu înregistrăm nici o bejenie a Românilor. In intervalul de 42 de ani dela 1848 până la 1890, Românii cresc cu — (= minus !) 992 suflete, iar Rutenii cu + 159.460 indivizi ! Evident este că statisticele au fost falsificate

în modul cel mai ordinar, trecând pur şi simplu întreg surplusul Românilor la Ruteni[1]).

Faptul că dela încorporare până la 1910 numărul Rutenilor devine de 20 de ori mai mare ca la început, iar al Românilor numai de 5 ori, cum e şi natural, ilustrează deasemeni minunat de bine politica bicefală în Bucovina. Aceasta cu atât mai mult că statistica întregului imperiu habsburg constată în 1910 un spor de 19.09% pentru Români[2]) şi numai 4·24% pentru Ruteni! Va să zică nu mamele rutene au fost mai prolifice, decât mamele noastre, ci statisticenii erau mincinoşi şi emigranţii mulţi şi flămânzi.

Pe districte desnaţionalizarea Bucovinei între anii 1880—1890 s'a desfăşurat după cum urmează[3]):

Districtul	Coeficientul de creştere al populaţiei	
	Români	Ruteni
Rădăuţi	11·07%	26·18%
Suceava	6·26%	25·13%
Storojineţ	4·36%	15·99%
Siret	— 1·32%	21·36%
Vijniţa	0%	10·92%
Coţmani	—82·28%(!)	9·65%

[1]) Dealtfel cu alcătuirea statisticei româneşti de după războiu au fost delegaţi de către aparatul nostru de stat agenţii electorali ai partidului naţional ucrainean (sic!), aşa că ne îndoim şi de veracitatea ei.

[2]) Primii dintre toate naţiunile Austriei!

[3]) Ne lipsesc datele tuturor districtelor.

După statistica din 1848 avem 183 sate curat româneşti, 35 mixte şi 87 rutene; după cea din 1910 numai 43 româneşti, 232 mixte şi 60 rutene. In oraşul Cernăuţi înregistrăm oficial la 1860, 9.177 Români şi 4.133 Ruteni, iar la 1910, 13.440 Români şi şi 15 254 Ruteni. In două sate de peste Prut, luate ca pildă din mulţime, descreşterea populaţiei româneşti este următoarea:

	Români		
	1880	1890	1910
Cernauca	146	31	0
Şerbăuţi	1189	41	27

Coeficientul total de creştere al populaţiei bucovinene între 1880—1890, este de 13·1%, Bucovina aşezându-se imediat după Austria de jos cu capitala imperiului şi cu mult înnainte de Boemia (5%) şi Salzburg (3·2%). Iarăşi numărul populaţiei emigrate în acest timp din Bucovina este de 3.714, pe când galiţienii pribegi sânt 117.863[1]).

Toate aceste date[1]) arată felul cum a fost înstrăinată Bucovina. La fabricarea statisticelor Românii au fost prejudiciaţi pe toate căile. In 1880, 50 de familii răzăşeşti din Nepolocăuţi se plâng că cei însărcinaţi cu recenzământul i-au trecut cu forţa ca

[1]) Dintre cari cel puţin jumătate au pribegit în Bucovina.

[2]) Extrase cu precizie matematică din scriptele oficiale k. k.

Ruteni. In 1910, 180 de alegători Români din Comăreşti sânt trecuţi împotriva voinţei lor, în listele rutene. Acest lucru se întâmplă pretutindeni unde Românii cunosc şi limba ruteană, adică în toate satele mixte. Deasemeni mulţi Evrei sânt trecuţi în rubricele Rutenilor. (In 1885 găsim în satul Rohozna 1400 de locuitori de religie mozaică, dintre cari vre-o 400 sânt trecuţi la Germani, iar restul la Ruteni!).

In şcoală învăţătorul (nu părinţii), care mai totdeuna era Rutean sau Neamţ, decidea asupra naţionalităţii elevului. Listele de alegători, care pe atunci se făceau după naţionalităţi, erau fabricate din oficiu. Ulterior, în 1910, când s'a lăsat alegătorilor „libera" alegere a colegiului din care aveau să facă parte, numărul alegătorilor români a înregistrat o creştere surprinzătoare.

Folosindu-se de împrejurarea că foarte mulţi Români, mai ales răzăşii, îşi pierduseră limba, dar totuşi se socoteau mai departe Români[1]), organele demografice au comis cele mai mari abuzuri. Astfel întreagă familia secretatului consulatului român din Cernăuţi a fost trecută ca ruteană, deoarece agentul de recenzământ a fost întimpinat de servitoare în limba ruteană!

Un caz unic se petrece scurt înnainte de izbucnirea războiului mondial în satul Camena, de lângă Cernăuţi. Aici, Românii cari şi-au uitat limba, în ziua

---

[1]) **Moşnegii mai ştiau româneşte, dar copii doar rugăciunea de o mai spuneau în limba strămoşească.**

venirii funcţionarului de recenzământ, s'au retras cu toţii pe câmp şi în pădure, lăsând în sat numai câţiva bătrâni cari ştiau româneşte şi dela cari respectivul funcţionar, cu multă uimire şi cu mai multă indignare, a trebuit să afle că în Camena locuiesc numai Români, fiind dânsul astfel obligat să înregistreze satul drept sat românesc.

De toată frumuseţea este declaraţia beamterului Dr. Würfel, fost prefect de Cernăuţi, care prin 1910 a spus faţă de preotul şi luptătorul român D. Ţopa: „In 135 de ani am slavizat $^{2}/_{3}$ din Bucovina, peste 50 nu vom mai avea urmă de români"[1].

Dându-şi seama de influenţa ce o poate avea şcoala asupra individului în stadiul fraged al copilăriei, Austria a folosit-o drept unul din cele mai vajnice elemente de rutenizare. La incorporare au existat două şcoale, una la Cernăuţi, cu 90 elevi Germani şi Jidovi şi 4 Români şi una la Suceava cu 25 elevi Germani, 15 Români şi 15 Armeni. Nici urmă de Ruteni. In 1786 până şi Zastavna şi Văşcăuţii capătă şcoli româneşti. Bineînţeles că odată cu avântul luat de emigrările Rutenilor a început şi înfiinţarea de şcoli primare rutene. Şcolile supraprimare, în afară de facultatea de teologie şi de gimnaziile din Cernăuţi şi Suceava, care erau româno-germane, au fost toate curat nemţeşti. De felul cum a căutat Austria să protejeze pe Ruteni şi pe teren şcolar, luăm notă din împrejurarea că în 1871, în districtul Coţmani, rutenizat,

---

[1]) D. Ţopa, op. citat.

existau 31 sate cu şcoală şi 21 fără, iar la Suceava, district rămas românesc, numai 14 sate aveau şcoală, iar 47 erau lăsate fără [1]). Satele româneşti se trezeau peste noapte cu şcoală ruteană. Societatea pentru cultură bucovineană şi Societatea Mazililor şi Răzăşilor au fost nevoite să înfiinţeze o mulţime de şcoale particulare româneşti. Invăţătorii ruteni şicanau pe părinţii care-şi trimiteau copii la aceste şcoli, trântindu-le amenzi peste amenzi pentru... absenţa copiilor dela şcoala statului. Totuşi la Panca, unde după statistica oficială din 1910 avem 0 (= zero!) Români, şcoala particulară românească înregistrează 70 de copii înscrişi. La Adâncata şcoala se deschide cu 50 copii [2]). La Mihalcea şcoala ruteană a statului a stat doi ani de zile deşartă, pe când Societatea pentru cultură avea în şcoala ei peste 300 elevi înscrişi. „Ruskaia Prawda“ No. 87 din 1912 se plânge că „Şcoala ucraineană din satele mixte rămâne deşartă, pe când cea română e hiperplină de copii ruteni“.

Şi pe teren bisericesc înregistrăm o invazie ruteană directă abia în ultimele decenii. „Volosca ţercva“ [3]) are în Consistoriul ei până în 1871 un singur rutean, iar la câţiva ani după aceea Rutenii ajung să aibă Episcopatul de Rădăuţi şi cer chiar Mitropolit!

---

[1]) Şi cu toate acestea comparaţi produsul de intelectuali din ambele districte!

[2]) Sub oblăduire românească Adâncata e fieful comunistului Lupuleac şi îşi învaţă copii în limba ruteană.

[3]) = biserica românească. Nume generic dat de ţăranii ruteni bisericii ortodoxe.

Dar cu toate favorurile guvernului şi cu toată mulţimea emigranţilor, Rutenii n'au reuşit să se impuie în Bucovina. Totdeauna au rămas, atât pe plan politic, cât şi cultural, cu mult în urma Românilor. Unul din puţinii lor oameni de frunte obiectivi, Emil Kalužniacki, fiind delegat de guvern să scrie în monumentala operă „Oesterreichische Monarchie in Wort und Bild" despre Rutenii din Bucovina, când ajunge la capitolul literatură, se vede obligat să declare că: „Literatura ruteană bucovineană nu ne oferă nimic în perioada mai veche, iar în cea nouă prea puţin specific", iar pentru a salva obrazul conaţionalilor săi, recurge la trucul înglobării în capitolul amintit a vechilor texte paleoslave din scriptologia moldovenească.

Incercările Rutenilor bucovineni de a pune mâna pe Mitropolie, pe Universitate etc., au eşuat din cauza dârzeniei cu care au fost întimpinate de Români, iar încercarea de pescuire în apă tulbure la prăbuşirea şandramalei austriace, cu o ridicolă, dar semnificativă republică la Coţmani, a fost împiedicată de victoria armatelor române.

Am insistat îndeosebi asupra rutenizării Bucovinei şi asupra situaţiei minorităţii rutene din această fostă provincie austriacă, deoarece aici mai mult ca în oricare altă parte a Ţării, rutenismul a luat avânt în detrimentul autohtonilor şi aici domiciliază şi îşi fac mendrele leaderii ţicnelii ucrainomane.

RĂZÂŞII ŞI COLONIŞTII.

In regiunile cari au fost invadate de Ruteni, elementul etnic românesc, cu excepţia unui mic număr de ţărani băştinaşi în Basarabia şi Maramureş [1]), este format din răzăşi şi colonişti.

In vechile principate germane nobilimea s'a ridicat dintre ţăranii cari se distingeau în războiu şi apoi primeau dela principele lor pământ, feude, rămânând vasali şi obligaţi să-i stea de ajutor în lupte. Păstrând proporţiile, vom indica o origine similară răzăşimii moldovene, care avea de grijă în primul rând paza graniţelor. Din clasa răzăşească se recrutau boerii, din mijlocul cărora se alegeau apoi voevozii şi în ea se întorceau veliţii cari îşi pierdeau slujba, numindu-se mazili.

Stăpânirile străine au recunoscut această situaţie şi au căutat să-i atragă pe răzăşi de partea lor. In Basarabia răzăşii au fost incadraţi în „clasa nobililor săraci cu o singură carte“, iar pentru cei din Bucovina Austria a instituit în 1804 un „Forum nobilium“,

[1]) Ţăranii au fost cei dintâi cari s'au rutenizat, mai cu seamă în Bucovina. Elementul răzăşesc, cu o conştiinţă naţională mai dezvoltată, a reuşit să ţie piept mai multă vreme înstrăinării.

în faţa căruia, acei cari voiau să-şi ataşeze numelui particula „von" sau titlul de „Ritter von", trebuiau să-şi valorifice hrizoavele dela voevozi, ori să producă alte mărturii demne de crezământ că fac parte din răzăşime. Bineînţeles că cei mai mulţi răzăşi n'au uzat, din pură neglijenţă, de acest drept, care la urma urmelor nu le aducea nici un folos. In urma sistemului de administrare a statelor ocupante, o mare parte a răzăşimii din Basarabia şi Bucovina a sărăcit complet şi a fost rutenizată.

Totuşi, cea mai mare parte din ei, deşi şi-au pierdut graiul, îşi păstrează obiceiurile şi unii chiar conştiinţa de Români. Mulţi dintre bătrânii, cari nu ştiu o boabă româneşte, îndrugă doar rugăciunile în limba părinţilor[1]). Iarăşi o bună parte a devenit clasa din care se recrutează şefii mişcărilor iridente rutene, deşi îşi zic „răzăşi" şi ţin la acest titlu, ceeace denotă o totală lipsă de discernământ, căci o stare socială cu denumirea de „răzăşi" n'au avut decât Românii şi nici unul din neamurile vecine.

Nu mai vorbesc de numele lor româneşti. Cred că ar fi o lacună a acestei scrieri dacă aş omite următoarea listă parţială de nume a familiilor româneşti din nordul Bucovinei, ai căror membri sânt în bună parte rutenizaţi[2]): Păunel, Onciul, Arap, Tăutul, Tarangul,

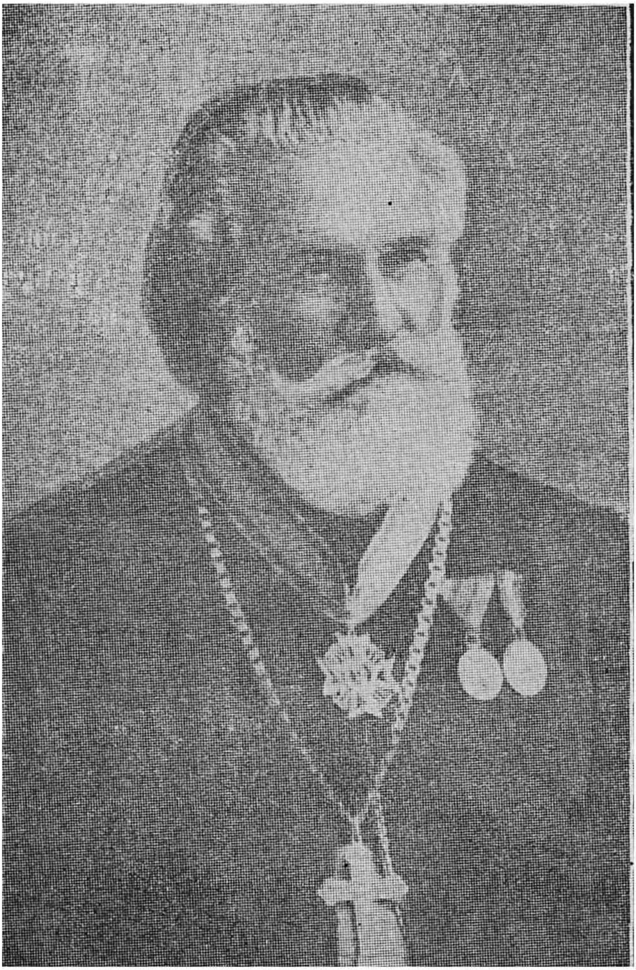
---

[1]) Despre „ucraineana" stricată a răzăşilor noştri îşi bat joc galiţienii şi dau ca pildă următoarea frază, pe care un rutean getbeget nici n'ar fi în stare să o înţeleagă: „Vecine, împrumutaite mini vaşu caruţu, bo moia se stricala".

[2]) Majoritatea acestor nume au fost extrase din op. cit. a lui D. Ţopa.

Totoiescul, Băţ, Goian, Baloşăscul, Frunză, Drăghinici, Arbore, Sprâncenat, Mândrişoară, Crăciun, Buţură, Cical, Drăghindă, Diacon, Fraţian, Grecu, Hotincean, Ianoş, Crăcălie, Carage, Cantemir, Costrâj, Mintici, Moţoc, Negoiţă, Palade, Poclitar, Ponici, Păuş, Sorocean, Sava, Tomorug, Vlad, Zotă, Buric, Magearu, Reus, Corbu, Racoviţă, Gogoman, Lăcustă, Bejan, Brahă, Vlaicu, Banul, Pilat, Comaniţă, Arici, Bumbac, Surdu, Pădure, Sasu, Pitic, Şerban, Albotă, Veghere, Chelar, Floare, Moşneag, Mustaţă, Futuruş, Cozma, Ţarină, Basarab, Luţă, Bursuc, Căpăţână, Codrescu, Haiduc, Şoldan, Arnăut, Puternic, Şoarec, Cocoş, Cute, Mândru, Bunăziua, Frunce, Ceahlău, Dorul, Purice, Stâncă, Bucuros, Catană, Ţopa, Vaida, etc. Unele din aceste au fost slavizate, iar purtătorii lor se cheamă azi Zenta (=Ţântă), Ţurcan-ovici, Grigor-ovici, Lungu-leac, Şerban-ovschi, Ţigan-iuc (corect ruteneşte ar fi Ţehaniuc sau Ţehanciuc), Drac-inschi, Ursu-leac, Lupu-lenco, Brendzan (=Brânzan), Sirman (= Sărman), Grigorcea-c, Călin-ciuc, Tabora (=Tabără), Semerga (=Sămeargă), Bătrân-ovschi, Lemny (=Lemnu), Ciuntu-leac, Semaca (traducerea numelui Şeptelici), Jumătate-vici, etc.

Numărul răzăşilor rutenizaţi din Bucovina se cifrează între 60.000—80.000. Bineînţeles că sânt şi răzăşi neînstrăinaţi, chiar în regiunile periclitate şi există şi sate răzăşăşti curat româneşti ca Ropcea, Igeşti, Broscăuţi, Budeniţi, etc. Sub stăpânirea austriacă s'a pornit o viguroasă şi îndărătnică acţiune de trezire a răzăşimii slavizate din Bucovina. „Societatea Mazililor

DIONISIE BEJAN

şi Răzăşilor bucovineni" înfiinţată şi diriguită de preotul Dionisie Bejan, un personagiu de amplă epopee patriarhală, a reuşit să salveze un important număr de Români din ghiarele înstrăinării. Şcoli particulare, broşuri şi reviste, serbări şi un permanent contact cu sătenii a fost programul de muncă al acestei societăţi. Aproape toată suflarea românească a provinciei robite sprijinea acţiunea. După reîntegrarea graniţelor, statul, care era îndatorat să continue politica de reromânizare, n'a făcut nimic, ori egal cu nimic, iar iniţiativa particulară a lâncezit, sau, în puţinele ei licăriri, a fost lovită de inconştienţa unor politicastri de periferie, rămânând neputincioasă. In Basarabia, supusă cnutului, e cert că nu s'a putut face nimic, sau prea puţin, iar în Basarabia noastră situaţia e aceiaş ca şi în Bucovina, dacă nu mai tristă.

Răzăşi ai timpurilor moderne, coloniştii din cele câteva cătune ale satelor Vrânceni, Toporăuţi, Iurcăuţi, etc., stau şi mai rău. Aduşi, cu intenţii frumoase, imediat după Unire de pe câmpia rădăuţeană, unde şi-au lăsat gospodăriile, ei au rămas până astăzi numai cu făgăduielile celor mari. Puţinele ajutoare ce li s'au dat de unul sau altul dintre oamenii de bine, care în mod trecător au stat în fruntea vre-unei autorităţi de stat, nu au fost în măsură să facă din aceşti colonişti un element care să poată lupta cu tărie pe orice teren împotriva înstrăinării. Pământul ce l-au primit e ipotecat la bănci. Cu gospodăria şi uneltele de agricultură stau cu mult în urma Rutenilor gospodăriţi de decenii şi ajutaţi de Austriaci. Cuvântul Evangheliei îl

ascultă în limba străină, copii le sânt botezaţi ruteneşte de preoţi (întrebaţi de părintele Kleuczuk din Toporăuţi), iar, când ajung la vârsta şcolii, învaţă carte de la belferi ucrainomani.

In urma agitaţiilor[1]) sânt duşmăniţi de ţăranii ruteni, cari cer evacuarea lor cu forţa. In unele locuri li se dă foc la case, iar cei câţiva copii pe cari îi nasc în mizeria pribegiei sânt bătuţi la şcoală în mod sistematic de copii Rutenilor, sub directa supraveghere a unor învăţători ucrainomani, iredentişti şi decoraţi cu înnalte distincţii patriotice (vezi Toporăuţii lui Vodă Miron).

Aceasta e armata etnică românească pe care o opunem massei de invaziune slavă. Trecută în tabăra duşmană în mare parte, iar, în ceea ce priveşte restul, distrusă economiceşte şi legată de binefacerile deputăţeilor ucrainomani, abia îşi duce zilele de la o zi la alta şi din rândurile ei dispar tot mai mulţi, pentru a găsi pe frontul inamic asigurarea existenţei.

Coloniştii şi răzăşii neînstrăinaţi trebuie să fie sprijiniţi în mod real, ca să poată face faţă marei lor datorii. Pe lângă înlesniri gospodăreşti neprecupeţite de nici un substrat meschin, să li se dea şcoli şi biserici, preoţi şi învăţători şi legătura dintre ei şi cercurile conducătoare să fie permanentă, pentru ca să ţie în mod continuu trează conştiinţa menirii lor.

---

[1]) Sprijinite de canalii politice româneşti, care în adunări electorale declară că „veneticii“ de colonişti trebue alungaţi.

„Trebue să se insufle elementului românesc mândria de ce a fost, să i se aducă mereu aminte că el este moştenitorul ţării şi că trebue să-şi dea silinţa a reocupa ce a pierdut“ [1]). Aceste cuvinte rostite de mai bucovineanul decât majoritatea politicaştrilor bucovineni, G. Bogdan-Duică, să fie sămânţa din care să rodească directiva politicei noastre faţă de răzăşii lui Ştefan cel Mare şi faţă de cei ai Voevodului Ferdinand.

---

[1]) G. B. Duică: „Bucovina“. Sibiu 1895.

ARGUMENTE DIN TABĂRA ADVERSĂ.

Deşi oploşiţi în ţara noastră cu voia şi prea marea îngăduinţă, care ne-a caracterizat în tot cursul vieţii neamului nostru, Rutenii nu s'au mulţumit cu aceasta, ci încearcă şi acum, după sistemul pornit de câteva decenii încoace, să ne alunge de acasă şi să ne ia locul. Revendicările lor naţionale şi tendinţele lor revizioniste cu privire la graniţele noastre sânt parte cunoscute, parte vor fi arătate mai jos, cu care prilej vom demonstra că, deşi în aparenţă liniştiţi pentru moment, ei n'au renunţat niciodată, la aceste pretenţii.

Deocamdată, fie-ne îngăduit a cita aici, cu titlu documentar, câteva din argumentele pe care le aduc Rutenii în sprijinul cauzei lor. Aceasta pentru a ilustra o mentalitate şi a demasca un sistem de luptă.

In presa lor veche şi actuală, în cărţile lor de şcoală, care circulau în Bucovina antebelică, întreagă istoria noastră şi întregul nostru prezent sânt falsificate în modul cel mai ordinar.

Nu mai pomenesc de susţinerile unor pseudo-savanţi ca Miron Korduba, care afirmă că Rutenii au fost băştinaşi în Moldova şi că noi le-am fi luat locul.

Intr'un manual de istorie al acestuia, improvizatul savant citează pe Ştefan Vodă ca voevod rutean! Aceasta pentrucă întreaga lui corespondenţă a fost redactată în limba „ucraineană", după cum susţine Korduba, care confundă această limbă cu paleoslava aproximativă a vechilor noastre scripte, îndrăznind să susţie că ruteana a fost limba *de conversaţie* a „societăţii bune", ceea ce ar fi absurd de afirmat chiar despre paleoslavă. După logica amicului Korduba regii Poloniei şi Ungariei ar trebui să fie Romani, deoarece scriau latineşte.

Altul, (în ziarul „Ceas" care apare la Cernăuţi), s'a găsit să afirme că biserica din Toporăuţi a fost zidită de Turci (e admirabilă această nouă postură a Turcilor în sprijinitori ai credinţei creştine!), numai ca să nu fie silit să spuie că e ctitoria voevodului moldovean Miron de la Bârnova.

In broşura „La Bukovine", editată prin 1918 de biroul ucrainean de presă din Paris se susţine că pionerii civilizaţiei din Moldova au fost rutenii Zachar Kopystinski (?!), George Zamblicki (= Grigore Ţamblac?) şi Anastasius Krymbovitch (poate Crimca?[1]) şi că în anul 1560 noi am avut de voevod pe un hatman de cazaci, unul Demeter Wyschewetzki (!!!!).

Aceste susţineri, coroborate cu afirmaţiunile făcute la Paris de G. Sidorenco, al cărui şef (preşedintele republicei ucrainene în formaţie), trimite la

---

[1]) De ce nu şi Miron Kostynowitch, Iwan Nekulceak, Michailo Viteazovici, Ştefan cel Mareovici şi tot aşa mai departe?

Bucureşti soli cu scrisori de dragoste guvernului român, documentează admirabil perversitatea şi lipsa de scrupule a agitatorilor ucrainomani. Iată ce spune Sidorenco, adresându-se conferinţei de pace: „. . . . . Le 26 et 27 janvier[1]) sont deux jours qui resteront marqués dans l'histoire de la persécution des Ukraïniens. Après avoir fait le plus sévère état de siège, le général Zadek a fait arrêter en masse et sans raison plausible tout ce que la Bucovine ukraïnienne contient d'hommes supérieurs (sic!) . . . . . Dans d'autres endroits la prison est trop peu de chose, *on les fait fusiller sans juge, sans Tribunal*" [2]).

Dacă ne vom aminti că susţinerile lui Zaloziecki, Dutczak, et consortes la Liga Naţiunilor nu diferă decât prea puţin de cele de mai sus, ne vom da seama de calibrul moral al conducătorilor adversarilor noştri.

---

[1]) E vorba de anul 1919.

[2]) v. „Notes présentées par la délégation de la république ukraïnienne à la conférence de la Paix. Février-Avril 1919. Paris. Robinet-Hautain, Imprimeurs".

REVIZIONISM UCRAINOMAN: UCRAINA MARE

Tendinţele centrifugale ale Rutenilor de la noi se îndreaptă în spre crearea unei Ucraine Mari, care să-i cuprindă pe dânşii alături de conaţionalii lor din Polonia şi Cehoslovacia şi de Ucrainenii din Rusia. Nu vom insista prea mult asupra legitimităţii istorice a realizării acestui vis al Rutenilor şi al Ucrainenilor de pretutindene. O Ucraină Mare în sensul dorit de ucrainomanii contemporani n'a existat nici-odată[1]). In trecutul istoric al teritoriului presumptivei Ucraine sânt semnalate din timp în timp efemere principate quasi-independente, al căror caracter etnic neprecizat cu greu ar putea conchide la un nucleu pre-ucrainean, dar stăpânire temeinică asupra acestor ţinuturi (mă gândesc la cele de peste Nistru, căci despre celelalte nici nu poate fi vorba) nu au avut-o

[1]) „Ce este Ucraina, unde îşi are aşezarea pe globul terestru această misterioasă ţară şi care-i sânt hotarele politice şi etnografice? Nu este cumva Ucraina o simplă noţiune geografică, iar Ucrainenii o ramură a poporului rus? Sau poate noţiunile de Ucraina şi Ucraineni nu sânt decât simple plăzmuiri deşarte ale fantaziei înfierbântate a câtorva entuziaşti întârziaţi, cari, inspirându-se de la un trecut glorios, se complac în viziunea unui viitor strălucit, confundând aparenţele cu realitatea?“ (St. Rudnycki, Ucraina, pag. 165).

decât Polonii şi apoi Ruşii. Insuşi numele de Ucraina, care niciodată nu s'a extins asupra celei mai mici porţiuni din ţara noastră, înseamnă „ţara de la margine" şi indică un fel de banat, de „Grenzmark" al crailor poloni [1]).

Chiar existenţa şi unitatea etnică a unui popor ucrainean este o întrebare nedeslegată încă. Ruşii i-au considerat totdeauna pe Ucraineni ca o ramură a poporului lor (cele trei ramuri sânt Velico-Ruşii, Bielo-Ruşii şi Malo-Ruşii, adică Ucrainenii). Dar admiţând chiar că această quasi-naţiune ar fi un popor distinct, după aceleaşi argumente care duc la separaţiunea ei, vom trebui să separăm şi pe Rutenii de la noi de Ucraineni. Intr'adevăr Ruteanul din Maramureş este tot aşa de bine diferenţiat de Ucraineanul de la Kiev, ca acesta de moscovitul petrogradian. Ce să mai zicem de Huţani a căror structură etnică are numai sporadice puncte de atingere, aproape numai în ce priveşte limba, cu Rutenii şi Ucrainenii? Deaceea chiar de la începutul acestei scrieri am făcut diferenţierea cuvenită, vorbind pretutindeni de Ruteni, deoarece Ucraineni nu existau în România, decât foarte puţini în Basarabia [2]).

[1]) Şi D. Cantemir, vorbeşte de „ucraina Poloniei".

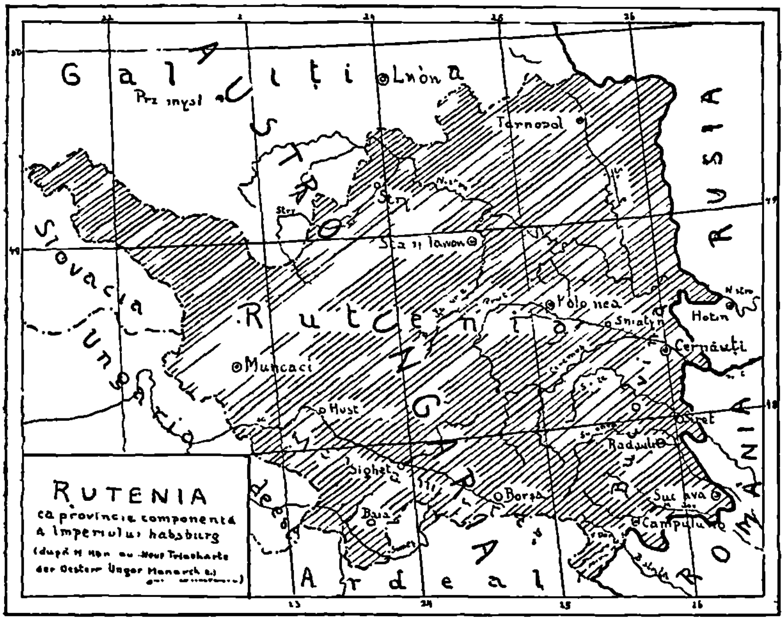
[2]) In Bucovina termenul de „ucrainean" nu apare decât foarte târziu. „In anul 1917 potrivit ordinului Ministerului de interne Viena. la 16/XII. 1917, No. 15237 înregistrat la Bukowinaer k. k. Landesregierungspräsidium No. 4623 K ex 1917 präs. din 20./I. 1918, la cererea parlamentarilor ruteni s'a orânduit ca succesiv să se admită înlocuirea cuvintelor „rutean" şi „ruteneşte" prin cuvintele „ucrainean" şi „ucraineşte" (v. D. Lumiceanu, Raport către Ministerul de interne, cu prilejul recensământului din 1927).

Ideea de unitate etnică a Rutenilor din fostul imperiu austro-ungar cu Malo-Ruşii se datoreşte exclusiv politicei habsburge. Dacă în Ucraina transnistriană au fost în cursul veacurilor unele încercări de independenţă, datorite mai cu seamă hatmanilor de Cazaci, niciodată nu au existat revendicări dincolo de frontierele Rusiei. Mai cu seamă în ce priveşte ţinuturile noastre, Nistrul a fost recunoscut totdeauna ca singura graniţă posibilă. La 14 Octombre 1703, palatinul de Braclav, Martin Chometowski, declară într'un act oficial că: „Inter nos et Valachiam, ipse Deus flumine Tyras dislimitavit".

Am arătat mai înnainte că Austria, în pornirea ei spre Marea Neagră a căutat să-şi ataşeze politiceşte pe Români şi nereuşind, şi-a schimbat obiectivul politic asupra Rutenilor. Mişcările din 1845 au marcat un avânt mai mare în acest domeniu. Exploatând nemulţumirile Ucrainenilor din Rusia, Habsburgii au înţeles să se folosească de moment şi, uzând de Rutenii din Galiţia, au crezut potrivit să facă din ei centrul de gravitaţie al sforăriilor politicei lor imperialiste. Pentru aceasta a fost absolut necesar ca savanţi proaspăt ieşiţi din ou şi bine remuneraţi să proclame unitatea etnică a Rutenilor cu Ucrainenii, ceeace s'a făcut cu o promptitudine cezaro-crăiască [1]). Dând toate

[1]) Interesant este că nu toţi Rutenii s'au pretat să facă jocul Austriei. Pe această chestie ei au fost împărţiţi în două partide, „Rutenii tineri", ataşaţi Habsburgilor şi „Rutenii bătrâni", proclamând unitatea poporului rus din Carpaţi până în Camciatca. Pentru noi amândouă partidele au rămas periculoase, deoarece amândouă au căutat să rupă din trupul gliei româneşti.

favorurile Rutenilor, aţâţându-i în Galiţia împotriva Polonilor şi în Bucovina împotriva Românilor, casa imperială austriacă a reuşit să facă din ei poporul cel mai credincios, poate singurul credincios, din Răsăritul imperiului. „Tirolezii Orientului“ au fost totdeauna răsplătiţi din gros de patronii lor. Se ştie că moştenitorul tronului, asasinat la Sarajevo, se ataşase ideii înlocuirii dualismului austro-ungar printr'un fel de uniune tripartită de „state naţionale“. Intre aceste state „Rutenia“ ocupa un loc de frunte înglobând întreaga Bucovină!

„Rutenia“

după „Neue Trias-Karte der Österreichisch-Ungarischen Monarchie“ a lui H. Hannau, Viena, 1912. Freytag's Verlag.

Odată cu izbucnirea războiului mondial şi mai ales la prăbuşirea ţarismului, momentul a fost găsit propice atât de Ruteni, cât şi de Habsburgi, cari nu băgau de seamă că le fuge pământul de sub picioare, ca să puie în aplicare planurile lor. Habsburgii trimit în Răsărit pe un vlăstar al lor, arhiducele Wilhelm, care, pentru a fi în notă, se botează Wasyl Weschiwan şi se proclamă comandant al trupelor „ucrainene" şi viitor hatman al „regatului Haliciului", cu aspiraţii spre mai departe. Pe noi nu ne interesează fazele celelalte prin care a trecut această aventură. Vom aminti doar că pentru câteva vagoane de grâu primite din Ucraina Rusiei, Austria a renunţat definitiv la Bucovina în folosul „Ucrainenilor", şi că bande neregulate „ucrainene" au terorizat câteva zile Cernăuţii.

Ucraina rusească a trecut şi ea printr'o serie de peripeţii aventuroase, încercând să tragă cu sine republica moldovenească a Basarabiei. Intervenţia armatelor române a pus capăt comediei în ambele provincii.

Aspiraţiile naţionale ale Maloruşilor şi ale Rutenilor au rămas încă nevalorificate [1]).

Independent de constatările istorice, independent de problema ce se pune, dacă idealul Ucrainei Mari

---

[1]) Recent, se pare că republica poloneză a luat locul fie-iertatei Austrii. Dorind să-şi creeze debuşeuri la Marea Neagră, Polonezii preconizează un stat dualist polono-ucrainean, cu două capitale, la Warszawa şi Kiew, sprijinind astfel politica ucrainomană. Ucrainenii vor să renunţe la pretenţiile lor în Galiţia, pentru a obţine ajutor polon la dobândirea Bucovinei şi Basarabiei.

este un ideal adevărat, izvorît din conştiinţa poporului ucrainean din sudul Rusiei, sau numai un surogat de ideal oferit de iezuitismul politic al unui stat străin şi înfiltrat prin manopere demagogice într'o parte a masselor, — pe noi, Românii, ne interesează chestiunea sub două aspecte: întâi este vorba de atitudinea politică externă a României faţă de un viitor stat ucrainean şi în al doilea rând se pune problema ucrainomanilor din ţara noastră.

Intreg trecutul ne stă mărturie că totdeauna şi în orice împrejurare am sprijinit aspiraţiunile Ucrainenilor şi Rutenilor, atâta timp cât aceştia ne-au respectat drepturile. Am ajutat pe Rutenii ortodoxi din Galiţia împotriva catolicizării. Voevozii noştri au ctitorit biserici şi mânăstiri până prin deşerturile Podoliei. Răscoala lui Mucha din Galiţia a fost sprijinită de Ştefan cel Mare, iar acesta şi Mihai Viteazul figurează ca eroi legendari în cântecele lor de vitejie. Le-am dat hatmani ca Potcoavă, Apostol şi Puşcariu şi mitropoliţi ca Movilă.

Trecând peste neînţelegerile care ne-au înduşmănit de câteva decenii, vom fi şi astăzi gata să sprijinim aspiraţiile unui neam poate nedreptăţit şi alături de care am fost atâtea veacuri. Existenţa unei Ucraine ca stat dincolo de Nistru n'ar avea de ce să ne îngrijoreze. Fărămiţarea colosului slav care apasă ca un coşmar nord-estul Europei nu poate fi decât favorabilă statelor vecine lui. Promotorii viitorului stat ucrainean şi-au dat seama de acest lucru. In 1918 o delegaţie diplomatică ucraineană a cerut concursul

României la realizarea Ucrainei Mari. In primăvara anului 1931 d-l Andrei Lewicki, proclamat într'un congres pan-ucrainean din America preşedinte al viitoarei republici ucrainene, a făcut şi el o declaraţie în care se sprijină pe concursul României. Toate aceste declaraţii respectă integritatea teritorială a Ţării româneşti [1]). Dacă nu ne-am îndoi de sinceritatea lor, problema ucrainomanilor de la noi ar fi rezolvită în mare parte. D-l Lewicki şi delegaţia diplomatică de la Bucureşti scot pe Rutenii noştri şi împreună cu dânşii pe răzăşii rutenizaţi şi pe Huţani din cadrele viitoarei Ucraine, pur şi simplu pentrucă nu-i consideră Ucraineni. De bună credinţă numai aşa pot fi înţelese toate tratativele. Totuşi ne îndoim de această bună credinţă. Respectarea graniţelor României, aşa cum sânt ele acum, este pentru ucrainomani o necesitate momentană, pentru ca să-şi câştige simpatiile şi sprijinul nostru. Experienţa ne-a învăţat că nu ne putem bizui pe obrazul vecinilor noştri. Propaganda centrelor ucrainomane din America, Praga şi Berlin ne dau de ştire că dânşii gândesc altfel decât vorbesc. Nu putem uita că, pe când în 1918 delegaţia ucraineană cere la Bucureşti sprijinul României, Rada

---

[1]) In „Mémoire sur la question ukraïnienne", d-l C. Malziewicz, şeful misiunii diplomatice din Bucureşti, zice la pagina 20: „Numai mulţumită României armata ucraineană a reuşit să se salveze, retrăgându-se prin Basarabia în Galiţia, unde a luat contact cu grupul de Nord", iar la pagina 41: „Guvernul ucrainean declară că nu vrea sub nici un chip să puie în discuţie frontiera actuală între cele două state, considerând Nistrul ca frontieră definitivă între ele".

ucraineană de la Kiew, încearcă uzurparea republicei basarabene, iar la Paris G. Sydorenko cere conferinţei de pace o Ucraină care să cuprindă jumătate din Basarabia, întreagă Bucovina[1]) şi Maramureşul, aducând în acelaş timp învinuiri de barbarie medievală armatelor române care au fost chemate în Bucovina ca să o scape de hoardele prădalnice de golani din fundul mahalalelor cernăuţene, înregimentaţi sub steag ucrainoman semi-bolşevic. Şefii acestora, Spenul şi Zaloziecki, au liberat chiar „paşapoarte" locuitorilor din Bucovina. Ba chiar în cursul tratativelor de la Bucureşti Ucrainenii[2]) ocupă judeţul Hotin, iar preşedintele lor, Golubovici, trimite guvernului român o notă oficială în care se întreabă, „Ce are de gând România cu Basarabia?" [3])

Tot în 1931, când s'a produs declaraţia mai sus amintită a lui Lewicki şi tot în sfera de influenţă a

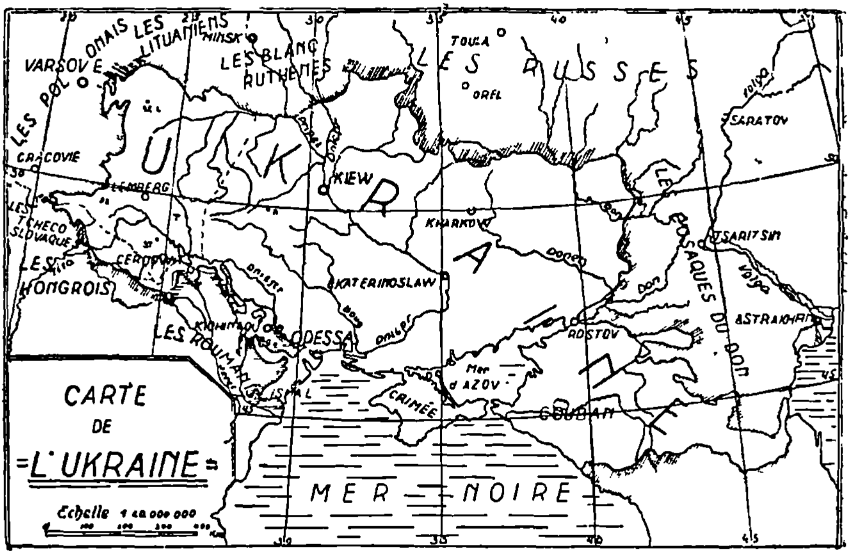
---

[1]) Aducând ca argument istoric un citat stâlcit din cronica lui Nestor, unde se spune că „în Galiţia trăieşte o populaţie lehitică până la Sirete", fără să continue cu restul citatului care sună: „un râu care curge pe lângă Tarnopol şi se varsă în Nistru, lângă Zalesczyki. (Există într'adevăr şi acest Sirete galiţian pe malul stâng al Nistrului, după cum arată harta noastră din pagina 47).

[2]) După ce rezervaseră Românilor transnistrieni 4 locuri în Radă.

[3]) Dealtfel şi Rusia sovietică, cu toate tratatele de amiciţie care ne leagă, n'a renunţat la Basarabia. Harta U. R. R. S. afişată în toate gările sovietice cuprinde şi această parte de pământ românesc. Cel puţin aşa ne informează în „Adevărul literar" din 23 Septemvrie 1934 un domn H. Blazian, care împreună cu d-na Maria Filotti s'au delegat la nu ştiu ce congres de propagandă teatrală bolşevică din Moscova.

aceluiaş Lewicki, apare ziarul „Ucraina“ (la Ohio, Cleveland), care are titlu-clişeu harta viitoarei Ucraine cu teritorii româneşti, aşa cum o arătăm şi noi.

Ucraina Mare

aşa cum o visează Lewicki, Zaloziecki, Dutczak, Krakalia, etc. [1])

Ziarul „Ucraina“ nu intră la noi în ţară decât prin contrabandă; am primit un exemplar printr'un concurs al împrejurărilor şi aşa m'am putut convinge de sinceritatea şi cuvântul de om de onoare al viitorului preşedinte ucrainean.

Să fim siguri că în momentul când problematica Ucraină Mare va exista, expansiunea ei teritorială va tinde în mod firesc şi peste Nistru.

---

[1]) Aceeaş hartă e reprodusă şi în „Buletin of ukrainian Informations“ No. 1, din 2/IV. 1931 (v. „Tot Ucraina Mare“ de M. Panaitescu, în „Cronica românească“ din Cernăuţi, 19/IV. 1931).

Cât despre ucrainomanii noştri, Dutczak, Scraba şi întreg viesparul din jurul ziarului „Ceas", ce fac alta decât să agite într'o populaţie care nici nu e ucraineană, himera unei viitoare alipiri la tovarăşii de peste Nistru? Nu intră în cadrele acestui capitol actele de arhicunoscută iridentă ucrainomană de la noi, care vor fi relevate mai la vale. Este un iridentism mascat ceeace practică aceşti domni. Deşi masca cere mască, trebuie să ne simţim destul de tari la noi acasă, ca să putem uza de sinceritate. De aceea să spunem franc domnilor ucrainomani de la noi şi de pretutindine:

„Doriţi ca opinia publică românească şi, în urma ei, statul român să sprijine acţiunea pentru Ucraina Mare? Daţi-ne o dovadă de sinceritate şi încetaţi cu agitaţiile sterile din cuprinsul graniţelor noastre şi de peste graniţe. Nu vrem să repetăm pe pielea noastră experienţa pe care am făcut-o cu Bulgarii, cari după ce au fost ajutaţi de noi, ne-au lovit pe după spate. Recunoaşteţi că Frunză, Ţânţă şi Baloşăscu nu pot fi decât Români rutenizaţi, printr'un nefast concurs de împrejurări, Români cari trebuie să redevie Români. Recunoaşteţi că în România nu aveţi decât un infim număr de Ruteni adevăraţi, cari la un moment dat pot fi foarte bine compensaţi cu cei peste un milion de Români transnistrieni. Recunoaşteţi că într'un stat naţional cum e România şi cum desigur vreţi să fie şi Ucraina voastră, naţiunea dominantă trebue să domine într'adevăr şi sub toate aspectele şi că într'un astfel de stat nu se pot admite

„blocuri minoritare“ şi propagandă centrifugă. Veţi avea, în cazul acesta, în poporul român un aliat sincer şi devotat.

Până atunci trebuie să vedeţi în el un adversar pe faţă, care nu vă va ceda din pământul său decât doar locul necesar pentru mormânt, un adversar care nu atacă, dar care se apără cu îndărătnicie, atunci când este atacat“.

MASSA ŞI INSTIGATORII.

Dacă ne interesează agitaţiile ce se fac în străinătate pe seama rectificării graniţelor noastre în favorul viitoarei Ucraine mari, cu atât mai mult interes trebuie să purtăm agitaţiilor din cuprinsul acestor graniţe, agitaţii care îmbâcsesc atmosfera de linişte şi siguranţă politică ce trebuie să planeze deasupra unui stat sănătos. Dacă în restul ţării alte probleme sânt acele care tulbură massele sociale şi cercurile politice, în regiunile invadate de Ruteni se adaogă tuturor acestor probleme şi cea ruteană; — aceasta mai cu seamă în Bucovina, unde domneşte peste tot una din cele mai periculoase mentalităţi ce este stimulată de un întreg aparat instigator.

Nu există sat cu locuitori ruteni sau rutenizaţi unde tot ce este românesc să nu fie sistematic boicotat şi în care, — dacă îndrăzneşti să vorbeşti româneşte, fără să fii înarmat sau înconjurat de prieteni, — să nu rişti a fi lovit sau cel puţin batjocurit. Credinţa în provizoratul stăpânirii româneşti, a cărei preafericită moştenitoare ar urma să fie cea „ucraineană“, face din bieţii oameni o massă inconştientă în mijlocul căreia s'a aruncat sămânţa răzvrătirii şi

care este cu atât mai periculoasă, cu cât i se fac mai multe concesiuni naţionale. Pot afirma, fără nici un pic de ezitare, că, după Unguri şi Bulgari, Rutenii sânt minoritarii cei mai porniţi pe duşmănie împotriva noastră. N'ar avea nici un rost şi ne-am arata cu totul lipsiţi de simţul realităţii, dacă am duşmăni şi noi la rândul nostru massele rutene, care nu sânt vinovate de rătăcirea lor şi care, la urma urmelor, în majoritate tot de origină românească sânt. Dar nu putem admite ca aceste masse să se lase conduse de o şleahtă de semidocţi incapabili să-şi găsească un rost de viaţă ordonată în cadrele statului căruia aparţin, indivizi cu ochii mereu aţintiţi peste Nistru şi cu sufletul vânăt de dorinţa de a parveni.

Acestei categorii de instigatori i se incadrează, în primele rânduri ale frontului, preoţii, învăţătorii şi ceilalţi funcţionari cari mânâncă pâne românească şi uneltesc împotriva României, apoi societăţile culturale, sportive, studenţeşti, casele de lectură, cooperativele, — precum şi întreagă acea clasă „intelectuală" ruteană, care s'a ridicat din pleava mahalalelor cernăuţene şi din desrădăcinaţii şi neisprăviţii satelor de peste Prut.

Există la Cernăuţi un focar de infecţie în jurul căruia gravitează întreagă această mişcare, — este partidul naţional-ucrainean, cu casa naţională ruteană „Narodny Dym" în care se fierb de către şefii numitului partid toate otrăvurile care apoi sânt distribuite ciracilor mai mărunţi pentru infectarea sistematică a satelor. Aici îşi are redacţia ziarul „Ceas", colaborator

cotidian la această operă de otrăvire a sufletelor, apoi societăţile studenţeşti „Zaporoje" (după numele cazacilor zaporojani) şi „Czornoe More" (= „Marea Neagră", după cum vedem, tot nume cu profunde semnificaţii), clubul sportiv „Dovbuş", etc. — Nu e Duminică sau sărbătoare în care numitele societăţi studenţeşti (deşi desfiinţate pe vremuri pentru acte de iridentism, astăzi reînviate din cenuşă, graţie sprijinului acordat de unii politiciani români) să nu se deplaseze la ţară unde se pun în contact cu „Czetalniile" (case de cetire) şi aţâţă ţăranii cu discursuri exaltate şi programe artistice alese pe sprânceană. Acolo unde „czetalniile" sânt suspectate de siguranţă, au fost înfiinţate cooperative, care, sub mască economică, desfăşoară activitate iridentistă. Cazul recent al fostului deputat Andriaş-ciuc, care la Zastavna a declarat într'o întrunire cooperatistă că: „Noi, „Ucrainenii", orice am face, sântem aici robi străinilor" e edificator pentru rostul acestor cooperative. Şi apoi ce are a face cu cooperaţia distribuirea de broşuri şi ziare iridente aduse din Galiţia şi adunarea copiilor de pe la casele oamenilor la sediul cooperativei, unde sânt puşi să cânte „Sce ne umerla Ucraina" („Incă n'a murit Ucraina"), după cum s'a întâmplat la cooperativa din Ivancăuţi?

Să nu ni se arunce în obraz cu făţărnicie că toate aceste societăţi nu fac altceva decât „cultură" naţională. Am fost şi noi sub stăpânire străină şi ştim ce fel de cultură făceau societăţile noastre pe acele vremuri şi îi înţelegem şi pe „Ucrainenii"

noştri, — cu simpla deosebire că pe când răposata Austrie era un compromis de naţionalităţi, în care astfel de acţiuni subversive erau legitimate prin însăşi dominaţia hibridului social împotriva căruia luptau, România e un stat naţional, cu rădăcini biologice în acest colţ de Europă şi are dreptul natural de a distruge mişcările centrifuge din cuprinsul ei. Să nu fim naivii, cari, — pentru a ne uşura lucrul, — recurgem la paleative, zicând că într'adevăr, cu vremea, această mişcare ar putea deveni curat culturală-naţională şi că Rutenii, văzând zădărnicia eforturilor lor, s'ar mulţumi cu o viaţă etnică liberă în cadrele statului român. Mai întâi că nici acest lucru nu poate fi îngăduit, deoarece viaţa naţională ruteană se desvoltă în contul şi pe ruinile vieţii noastre naţionale din părţile înstrăinate şi apoi ar însemna să umblăm prin lume legaţi la ochi, să uităm întreg trecutul nostru de lupte şi de nădejdi, pe care vremea nu a făcut decât să le amplifice, ar însemna să ignorăm orice legi de psihologie socială şi de biologie naţională, crezând că am putea mulţumi în felul acesta pretenţiile ucrainomane.

Chiar fără să recurgem la trecut şi la speculaţiuni asupra viitorului, prezentul ne va sta icoană vie, înfăţişându-ne adevărul adevărat. Orice şezătoare la ţară, orice serbare orăşănească, orice articol de ziar, este pentru agenţii ucrainomaniei un prilej de a vorbi despre „robia" lor şi despre jugul de care vor să scape. Piesele de teatru ce se joacă sânt simple cadre pentru fraze umflate, în care se glorifică în mod

simbolic „Ucraina liberată". „Sce ne umerla Ucraina" şi alte cântece de acelaş calibru se cântă la toate aceste serbări, iar conferinţele toate înfierează „străinii" cari au subjugat această ţară „ucraineană". Bineînţeles că acolo unde există un control aproximativ din partea organelor statului această activitate se face cât mai mascat. Totuşi există cazuri unde jăratecul răsare de sub cenuşă şi nu poate fi potolit nici de raţiune, nici de proverbiala făţărnicie ruteană. Vom cita câteva, la voia întâmplării.

La Berhomet pe Siret, învăţătorul Ciornohuz a trebuit să fie scos din învăţământ pentru că a dictat copiilor în şcoală un text ce cuprindea următoarea frază: „Satul nostru se cheamă Berhomet, el este aşezat în ţara noastră, care se cheamă Ucraina şi e stăpânită deocamdată de străini". Cazul a fost cunoscut de dirigintele şcoalei, care l-a ascuns sub tăcere şi abia o campanie prin presă a avut ca rezultat îndepărtarea lui Ciornohuz din şcoală.

Altă întâmplare relevantă a avut loc la liceul IV din Cernăuţi, cu elevi în majoritate Ruteni, singurul liceu din ţară la care stejarul încoronării regelui Ferdinand a fost zmuls şi batjocurit de elevi.

Agitatorii au căutat să se folosească şi de rectificarea calendarului, reuşind să instige pe mulţi ţărani, convingându-i că această rectificare ar fi împotriva credinţei ortodoxe, a neamului „ucrainean", etc. In câteva sate sătenii amăgiţi s'au şi răsculat împotriva preoţilor români şi i-au forţat să închidă biserica chiar în sărbătorile Paştilor.

Cutreerând satele cu societatea studenţească „Junimea" din Cernăuţi, pentru aranjarea de şezători româneşti, am avut prilejul să mă conving de recalcitranţa preoţilor şi învăţătorilor ruteni împotriva a tot ce este românesc. La Ivancăuţi şi la Voloca pe Ceremuş ni s'au spart geamurile, iar postul de jandarmi a descoperit că într'un sat instigatorul era însuşi primarul, iar în cellalt dirigintele şcoalei, pe care a trebuit să-l forţăm să ne dea cheia localului pentru şezătoare, deşi dânsul primise instrucţiuni precise de la inspectoratul şcolar să ne dea cel mai larg concurs. La Cuciurul Mic, primarul Hudema[1]) ne-a declarat franc că n'are nevoie de şezătoare românească în comună, iar dacă vrem să scăpăm cu obraz curat din satul lui, să-i dăm bani pentru „czetalnie", de altfel „nu garantează de ce se poate întâmpla". Bineînţeles că ne-am adresat jandarmilor, investigaţiile cărora au descoperit că domnul primar postase pe la colţurile uliţelor agenţi şi străjeri de la primărie oprind pe ţărani cu forţa să vie la şezătoare.

Intr'un sat din judeţul Rădăuţi, dirigintele şcolar şi învăţătorii ruteni au plătit un individ fără căpătâi, ca să omoare pe singurul lor coleg român din sat. Tentativa de asasinat a fost descoperită, iar în faţa parchetului unealta şi-a dat de gol stăpânii.

Aş putea cita zeci de cazuri ca cele de mai sus, fără să-mi epuizez provizia.

---

[1]) Nu primar ales, ci numit de prefect, va să zică om de încredere al autorităţilor superioare.

Actuala iridentă ucrainomană din Bucovina este continuarea activităţii renegatului român Vasile Prodan[1], înfiinţătorul la 1860 al organizaţiei „Ruska Rada" (de la care au pornit agitaţiile rutene în Bucovina) şi a evreului galiţian Smal-Stocki, care în 1905 a spus răzăşilor din Carapciu pe Ceremuş: „Voi sânteţi urmaşii arcaşilor lui Ştefan Vodă. El şi urmaşii lui au fost „Ucraineni", după cum arată hrisoavele. Cu Românii n'aveţi nimic comun. Ei sânt o amestecătură de diferite popoare, mai cu seamă Ţigani". Aceiaş atitudine o are după Unire „von" Lukasiewicz, susţinând că „In Bucovina Rutenii sânt autohtoni până la Siret şi peste capul lor au venit Românii"[2], şi aceiaş politică a urmat-o Krakalia în 1920, când a avut nemaipomenita obrăznicie să se adreseze forurilor internaţionale, cerând plebiscit pentru Bucovina, pe chestia naţionalităţii.

Şi apoi dacă Rutenii noştri sânt mulţumiţi să-şi incadreze aspiraţiile lor naţionale în viaţa noastră de stat, ce caută mereu Dutczeak[3]) şi Krakalia la Liga Naţiunilor, cu jalba în proţap? Ce caută don-quijotesca figură a lui Zaloziecki, împreună cu o întreagă

---

[1]) Primul dintre răzăşii rutenizaţi, care s'a manifestat pe terenul politic şi totodată primul om politic al Rutenilor din Bucovina.

[2]) Czernowitzer Allgemeine Zeitung, No. 6562 din 1926.

[3]) Avocat în Cernăuţi. Sub înalta oblăduire a decanului baroului cernăuţean, Dutczeak, pe care legea îl obligă să pledeze în faţa instanţelor numai în limba statului, a ţinut în Palatul de Justiţie din Cernăuţi o conferinţă în limba germană, numai ca să nu-şi spurce gura cu vorbă românească.

suită de corifei din Bucovina, în comitetul pan-ucrainean de la Berlin, unde se discută viitoarea Ucraină, pe socoteala pământurilor româneşti?

Să nu ne lăsăm ademeniţi de vorbe şi făgăduieli. Să aruncăm o privire fugară doar peste graniţa poloneză, şi vom vedea cu groază ce au făcut acolo asociaţiile secrete ucrainomane. Asasinate la ordinea zilei, atentate de cale ferată, distrugerea edificiilor publice cu dinamită, iată activitatea lor, care a culminat în asasinarea ministrului de interne. Să nu uităm că şi la noi siguranţa a descoperit în unele sate depozite întregi de arme şi muniţiuni, care, dacă n'au fost întrebuinţate, e că posesorii lor s'au socotit încă prea puţin siguri de ei înşişi şi prea slabi. Solul galiţian prins în vara anului 1934 cu broşuri şi misive adresate fruntaşilor mişcării ucrainomane din România dovedeşte unitatea de acţiune pe ambele fronturi[1]).

Deasemeni e necesar să fim foarte precauţi cu lingăii, cari prind subit dragoste de Români şi de Ţara românească.

Există două specii de lingăi. In cea dintâi intră indivizii, cari până la un anumit moment au militat pentru o idee şi, apoi, — nu din convingere, ci din interese personale, renunţă la această idee şi se ataşează unui curent cu care creerul şi inima lor n'are nimic comun. In a doua categorie se înşiruesc acei

---

[1]) In urma duplicităţii politicei leşeşti, pare-ni-se că mişcările subversive ucrainomane din Polonia vor înceta, iar ziua de mâne le va transplanta numai pe pământ moldovenesc.

cari nu renunţă la ideea pentru care s'au luptat dintru început şi totuşi se ataşează altui curent, chiar opus, pentru a masca o atitudine. Aceştia sânt cei mai periculoşi. De felul lor avem o sumedenie între intelectualii şi semidocţii ucrainomani de la noi. Declaraţi în registrele stării civile de naţionalitate etnică românească, înscrişi în diverse partide politice, ba chiar în societăţi culturale româneşti, decoraţi până peste urechi pentru închipuite merite electorale, aceşti farsòri nu fac altceva decât să propage pe sub mână, ceeace tovarăşii lor de luptă propagă pe faţă. Un exemplu clasic ni-l oferă câţiva învăţători din Cuciurul Mic, cari fac parte, în acelaş timp, din comitetul casei de cetire româneşti şi din cel al „czetalniei" rutene. Când interesele culturale ale celor două societăţi sânt făcute să se bată cap în cap, când biruinţa completă a uneia, — s'o spunem sincer, — înseamnă înfrângerea desăvârşită a celeilalte, pot comitetele amândurora să fie conduse de aceleaş persoane? E limpede ca lumina unei zile fără nour că prezenţa farsorilor în casa de cetire românească are menirea de a-i paraliza activitatea şi de a trage apă la moara concurentă.

Tulburând în felul acesta liniştea satelor, instigatorii intenţionează să zgândărească la temelia unităţii noastre politice şi naţionale, contribue însă în primul rând la nefericirea conaţionalilor lor. Las' că ţăranii în loc să-şi vadă de gospodărie, pierd timp şi avere cu frământări sterpe, — dar metoda instigatorilor de a utiliza orice prilej de nemulţumire individuală pentru

agitaţii împotriva statului şi legilor româneşti a făcut din majoritatea populaţiei rutene o mulţime refractară oricărui spirit de ordine şi legalitate. Cel puţin 90% dintre crimele şi delictele ordinare pe care le judecă instanţele cernăuţene (se ştie că Cernăuţii bat recordul în România în ceea ce priveşte criminalitatea), au făptuitori Ruteni. In procesele comuniste, Rutenii, — iarăşi graţie diverselor agitaţii, — dau, alături de Evrei, cel mai mare procent de inculpaţi.

La alegerile din 1931, „Blocul Muncitoresc", organizaţie comunistă camuflată, a întrunit la Cernăuţi 330 voturi, iar la Ivancăuţi, un sat nu tocmai mare, cu populaţie în majoritate răzăşi rutenizaţi, 347 voturi! Din 36 comunişti arestaţi în Noembrie 1929 la Bucureşti, 29 au fost Ruteni şi Evrei[1]).

Activitatea iridentistă, cu nucleul în Bucovina, îşi va întinde în scurtă vreme nefastele ei metode şi asupra celorlalte regiuni înstrăinate, care până acum au fost mai puţin fericite de prezenţa ostaşilor lui Zaloziecki. E datoria autorităţii de stat româneşti să împiedice acest lucru, în interesul ţării şi al locuitorilor ei.

---

[1]) Evreii au fost singurul neam care în constituanta din 1918 a votat alături de Ruteni împotriva realipirii Bucovinii la România. In 1934 în satul Căbeşti din judeţul Storojineţ, derbedei ruteni au aprins casele tuturor fruntaşilor români din sat. S'a descoperit că autorii morali ai incendiului au fost cârşmarii evrei.

EXCROCI POLITICI
ŞI CANALII NAŢIONALE.

Intreagă mişcarea ucrainomană de la noi ar deveni poate o cantitate neglijabilă, dacă agitaţiile n'ar fi sprijinite de peste graniţă şi mai ales de o samă de Români renegaţi. Verificând lista fruntaşilor Ruteni din Bucovina, nu vom găsi nici un Rutean autohton. Smal-Stocki a fost evreu galiţian botezat (Şmul Stocker), Dutczeak e emigrant din Galiţia, Zaloziecki s'a născut din tată galiţian de origine poloneză şi din mamă româncă. Vasile Prodan, strămoşul spiritual al tuturor ucrainomanilor din România a fost răzăş rutenizat. Vestitul Coco Vasilco, — originar din vechea familie moldovenească a Vasâlcenilor, — a trecut în tabăra ruteană, pentru că, — student fiind, — societatea „Junimea" i-a refuzat primirea din motive de ordin moral. Tot Români rutenizaţi sânt: Krakalia, Scraba, Andriaş ciuc, etc.

Dar făcând abstracţie de aceştia, dintre cari unii de bună credinţă îşi poartă prin viaţă inconştienţa lor naţională, — niciodată ucrainomania n'ar fi luat proporţiile ce le are, dacă, — pentru diverse şi meschine interese, sau, uneori, din slăbiciune, nu s'ar

fi găsit în chiar rândurile conducătorilor sau pretinşilor noştri conducători politici, cozi de topor.

Canaliile demagogiei politice bucovinene de astăzi îşi vor găsi prototipul în fie-iertatul Aurel Onciul, figură de cea mai tristă memorie în istoria politicianismului arborosean. Fiu de răzăşi, scăldându-se în apele demagogismului democraţiei integrale, a lovit unde şi cum a putut în neamul său, numai pentru a intra în graţiile guvernatorilor austriaci şi a lovi în partidul naţional bucovinean, căruia îi era adversar. In 1918, când bandele „ucrainene" ocupă Cernăuţii, Aurel Onciul improvizat şi delegat de el însuşi reprezentant al Românilor, declară că este înţeles cu înstrăinarea Bucovinei, numai pentru a-şi asigura simpatiile ocupanţilor, de la cari aştepta onoruri şi probabil un vag portofoliu ministerial şi pentru a zădărnici politica de curajos naţionalism pe care o făcea adversarul său, Iancu Flondor, preconizând revenirea stăpânirii româneşti asupra întregii Bucovine[1]). Pe Aurel Onciul l-a strâns Dumnezeu, ca să nu mai facă rău neamului său, dar urmaşii lui întru ideologie şi metodă mişună pe întreg pământul binecuvântat şi îndelung răbdător al României.

După Unire, un anumit politicianism, cerşetor de voturi, rob al unei meschine geometrii electorale, a

[1]) Deasemeni a dat o declaraţie prin care se arăta mulţumit cu înjumătăţirea Bucovinei şi un deputat român în parlamentul vienez (ajuns mai târziu rector al Universităţii cernăuţene), dar la acesta credem că a fost mai mult slăbiciune şi, — după credinţa lui, — oportunism în interesul neamului, decât calcul politic personal.

stricat mai mult românismului din regiunile rutenizate, decât toţi instigatorii ucrainomani la un loc. Concurenţa dintre partide pentru acapararea a cât mai multe voturi s'a făcut cu armele cele mai murdare şi mai dăunătoare prestigiului nostru naţional: concesiuni nepermise faţă de toţi câţi se erijau în reprezentanţi ai pretenţiunilor ucrainomane şi făgăduieli ce au aţâţat spiritele ţăranilor.

Aşa cum, pe vremuri, guvernatorul austriac Bleyleben s'a legat de Coco Vasilco pentru a prezenta Vienei un aport electoral care să-i aducă laude şi decoraţii, — s'au legat şi conducătorii de mahala politică, ce este Bucovina, de partidul naţional-ucrainoman al lui Zaloziecki, pentru a face figură bună faţă de centrala partidului lor din Bucureşti.

Români lipsiţi de orice conştiinţă naţională şi de orice simţ de demnitate omenească au desfăşurat cea mai greţoasă demagogie pentru a ajunge deputaţii Rutenilor. Pentru a atrage pe preoţii şi învăţătorii ruteni şi prin ei poporul inconştient, s'au făcut acestora toate concesiunile posibile. Numiri şi transferări în funcţii de stat unde au vrut, locuri în parlament câte au vrut, făgăduieli pentru viitor mai multe decât au cerut. Li s'a făgăduit şcoală, biserică naţională, alungarea coloniştilor români, alungarea preoţilor şi învăţătorilor români, etc. etc. Deputaţi români au declarat în adunări electorale că sânt ruteni şi au înfiinţat „czetalnii" rutene, dând ordin să fie disolvate casele de cetire româneşti. Această deşanţată şi lipsită de simţul răspunderii campanie a culminat în

interpelarea făcută în parlamentul român de deputatul răzăş Ion Iacoban, mai târziu prefect de Cernăuţi, care „în numele populaţiunii ucrainene“ a întrebat pe Ministrul Instrucţiunii de ce nu dă ordin să se introducă limba ruteană în şcolile satelor răzăşăşti, aşa cum îl obligă Liga Naţiunilor? Această infamie parlamentară a deputatului român Iacoban — ediţie secundă şi secundară a lui Aurel Onciul, — a avut ca urmare ucrainizarea tuturor şcolilor româneşti dintre Prut şi Nistru şi din valea Ceremuşului, aşa că astăzi copii de răzăşi români sânt forţaţi să înveţe carte în limba ruteană. Au fost numiţi până şi revizori şcolari ruteni. Aceştia au pornit persecuţii împotriva învăţătorilor români, mutându-i pe cei incomozi, unde le-a convenit. In repetate rânduri aceşti revizori, intrând prin clase în calitate oficială pentru a face inspecţii, s'au adresat atât învăţătorului cât şi copiilor exclusiv în limba ruteană şi au ţinut cuvântări înflăcărate în care prin vorbe meşteşugite, dar totuşi destul de precise şi evidente, au încercat să samene în sufletele neştiutoare ale copiilor germenul sentimentului de duşmănie împotriva „stăpânitorilor străini“. Aceasta cu ştiinţa şi sub înnalta oblăduire a protectorilor politici români.

Alt corifeu al politicăriei de natură iacobanică este fostul director ministerial al Basarabiei, Dimitrie Moldovanu, care într'o mare adunare politică, unde au participat şi şefii lui de la Bucureşti, a avut neobrăzarea şi lipsa de bun simţ să dea pe Ruteni ca pildă de loialitate pentru neamurile ce şi-au găsit adăpost în gospodăria României-Mari

Dar cea mai mare surpriză ne-a oferit-o Nichifor Robu, — exponent al unei grupări politice de extremă dreaptă. Acesta, — desigur fără ştirea şefului său şi împotriva principiilor grupării pe seama căreia s'a ales deputat, — a răspândit în satele rutene o broşură de propagandă în care expune un program fantezist, din care reţinem următoarele: înmulţirea şcolilor primare rutene, licee, şcoli normale, ba până şi Universitate ruteană!

Metoda aceasta de a băga în capul oamenilor gogoriţe şi a le trezi pretenţii la cari singuri dânşii nu s'au gândit vre odată este cea mai mare crimă naţională, care se practică în provinciile alipite în mod permanent.

Dar să nu ne mirăm de scrântelile periferiei, când însuşi centrul e putred. Iată concluziile la cari ajunge Ghiţă Pop, fost subsecretar de stat al minorităţilor, în raportul prezentat în vara anului 1934 partidului său:

„1. Acordarea unui *„ajutor masiv" din bugetul statului comunelor şi judeţelor pentru învăţământul confesional minoritar.*

2. *Autonomia* culturală a minorităţilor, după modelul creat de legea din Estonia.

3. *Crearea de şcoli normale* şi seminarii bulgăreşti şi *„ucrainene"* (eventual de secţii în limba respectivă pe lângă unele şcoli existente) *pentru pregătirea în ţară a preoţimei şi învăţătorimei necesare şcolilor şi parohiilor* bulgăreşti şi *„ucrainene"*.....

4. *Recunoaşterea pentru autonomiile culturale minoritare a dreptului de a înfiinţa instituţii de grad superior, ca facultăţi de litere pentru formarea corpului didactic secundar. Infiinţarea de catedre de limbă şi literatură* ungurească la facultăţile de litere a Universităţilor din Cluj şi Bucureşti, a unei catedre similare *„ucrainene" la Cernăuţi* şi a unei catedre similare bulgăreşti la Bucureşti.

5. Reglementarea definitivă a problemei teatrului maghiar şi german din România. Acordarea unei sume totale ca subvenţie anuală în proporţie cu numărul sufletelor.

6. *Un minister al minorităţilor,* etc. etc."

Acest raport ar fi suficient în orice ţară din lume pentru ca autorul lui să fie ţintuit la stâlpul infamiei şi oprit definitiv de la orice acces în arena politică. La noi, Ghiţă Pop este fost şi viitor ministru.

In România, graţie unei democraţii concepute pe dos, partidele se asmuţă unele împotriva altora, iar în provinciile alipite se bizuesc pe buna dispoziţie a minoritarilor, cu ajutorul cărora îşi augmentează numărul parlamentarilor. Datorită sistemului alternativ de guvernare, partidele sânt nevoite să facă demagogie şi dacă unul sau altul ar lua o măsură salubră în sens naţional, aceasta ar fi imediat contramandată de partidul care va urma la putere, pentru a-şi arăta marea lui dragoste faţă de minoritari. Ba chiar în cadrul aceluiaş partid, oameni bineintenţionaţi (există şi unele exemplare din această specie) sânt împiedi-

caţi să facă binele pentru a salva „interesul superior" (sic!) al partidului.

Exponenţii ucrainomani sânt cocoloşiţi cât se poate mai mult. Cunosc cazul unui oarecare avocat Maier-Michalski din Bucureşti, fost deputat rutean, cuvântul căruia preţuieşte la Ministerul Finanţelor mai mult decât cuvântul oricărui om politic român din Bucovina. Numirile şi mutările de funcţionari la P. T. T., precum şi la alte instituţii similare se fac în Bucovina prin intermediul şi după bunul plac al aceluiaş domn. Krakalia, acelaş Krakalia, care în 1920 a cerut plebiscit pentru Bucovina şi care mai târziu a strâns iscălituri (majoritatea fictive) pentru înfiinţarea a 199 de şcoale primare rutene, a fost învitat de toate partidele la colaborare, oferindu-i-se scaun de deputat.

Rezumând, vom susţine cu durere în suflet că din multe puncte de vedere, rezultatele acestui fel de politică ne-au făcut să fim în Bucovina românească mai slabi decât am fost în cea austriacă. După Unire se aştepta de la Stat ceeace slabele puteri ale iniţiativei particulare făceaŭ înnainte. Dar politicianii noştri n'au înţeles acest lucru (onoare puţinelor excepţii!) pentrucă ar fi compromis în faţa ţăranilor pe căţeluşii ucrainomani, deveniţi oamenii lor de casă. Aşa am ajuns că astăzi, în locuri unde şcoala românească particulară lăsa deşartă pe cea ruteană a statului (ex. Mihalcea) statul românesc să întreţie şcoală ruteană, obligând pe copii răzăşilor să înveţe limba cutropitorilor. Am ajuns ca în sate ce se considerau pe

vremuri ca insule de românism (Ivancăuţii, Carapciu pe Ceremuş, Cuciurul Mic) să nu pulseze decât suflet străin, am ajuns ca recensământul locuitorilor să ni-l facă aşa cum ştiu ei, aceiaş indivizi cari sânt agenţii electorali ai partidului naţional-ucrainoman, am ajuns ca revizori venetici să ne persecute învăţătorii, ca un oarecare Maier-Michalski să dispuie după bunul plac asupra funcţionarilor cari nu i convin şi să-i mute unde crede de cuviinţă domnia sa, ca toţii iridentiştii să fie decoraţi până unde ajunge gama tuturor decoraţiilor româneşti, etc., etc.

Să ne fie de bine, iar pe domnii politicaştri contemporani să-i ferească Dumnezeu de blăstămul generaţiilor ce vor veni în urma noastră.

DESINFECTAREA SATELOR NOASTRE ŞI ALTE MĂSURI DE PROFILAXIE.

Nu m'am gândit niciodată că această stare de lucruri ar putea fi schimbată de astăzi pe mâne. Dar a prelungi în viitor sistemul criminal de politicărie periferică practicat în prezent, — socotind că vremea va aduce soluţii, mură în gură, — noi mulţumindu-ne să opunem avalanşei de ucrainomanie câţiva colonişti îngenunchiaţi de mizerie şi câţiva studenţi trimişi din Duminică în sărbătoare ca să fie obiectul de batjocură al instigatorilor locali permanenţi, — înseamnă a nu ne da seama de pericolul ce ne ameninţă.

Am arătat în capitolele precedente că ucrainomania este o boală care se propagă prin microbi şi am spus pe nume microbilor purtători ai boalei. Impotriva acestora va trebui să luptăm în primul rând. Populaţia ruteană şi rutenizată din Bucovina, Basarabia şi Maramureş va putea redeveni blândă şi paşnică numai dacă vom face să dispară din mijlocul ei agitatorii. Ce folos aduce conferenţiarul, — bine intenţionat de altfel, — care, străin de sat, le vorbeşte oamenilor jumătate de ceas într'un fel, dacă popa şi învăţătorul le vorbesc o viaţă întreagă altceva? Influenţa în sat a acestora, mai ales a preotului,

este notorică, aşa că mijloacele noastre de propagandă sânt zădarnice.

Trebuie să ţinem cont că agitaţiile ţin de activitatea nu numai a câtorva indivizi izolaţi, ci sânt ale totalităţii, care, mai mult sau mai puţin, este omogenă şi deci la fel de periculoasă. Dacă unul sau altul n'a fost descoperit până astăzi ca agitator e că l-a înzestrat Dumnezeu cu şiretenie mai mare şi ştie să se ascundă, dar oricine îşi poate închipui că în conversaţiile lui cotidiene cu ţăranii va ţine hangul celorlalţi tovărăşi ai săi. La aceiaş concluzie ajungem dacă comparăm starea de spirit din absolut toate satele unde preotul, învăţătorii, etc. sânt Ruteni. Există, mai cu seamă în Bucovina, sate cu 14—18 învăţători dintre cari nici unul nu e Român. După statistica oficială de acum câţiva ani a serviciului de învăţământ Cernăuţi, am numărat dintr'un total de 501 învăţători din judeţul Cernăuţi, 314 minoritari, dintre cari 259 ruteni *declaraţi*. Ştiind că cel puţin $^1/_4$ din satele acestui judeţ sânt curat româneşti, putem să ne facem icoana situaţiei din satele înstrăinate. In judeţul Storojineţ numărul învăţătorilor ruteni e de 174 şi până şi în judeţul Rădăuţi există 45. Aceştia sânt cei sinceri. Regret că n'am putinţa să fac statistica celor camuflaţi, cari sânt cel puţin tot atâţia. Deasemeni regret că n'am putinţa să fac şi statistica preoţilor ruteni, cari, de la o vreme, se bucură de deosebită trecere la Mitropolia noastră. Adăogaţi acestora pe domnii notăraşi comunali, agenţi sanitari, studenţi şi elevi în vacanţe, pensionarii cari n'au altă treabă decât să

umble după potcoave de cai morţi, etc., etc. şi veţi alcătui un formidabil regiment de otrăvitori de suflete întru ucrainomanie.

Dintre aceştia toţi acei ce mănâncă pâne românească, — *dar absolut toţi,* — trebuie înlocuiţi cu Români. Nu vom cere aceasta din sterp orgoliu naţional şi nici pentru ca să fie plasaţi Românii petiţionari de posturi, deşi poate ar avea mai mult drept decât ceilalţi, o vom cere în interesul unificării noastre naţionale, a liniştii noastre interne, precum şi în însuşi interesul populaţiunii înstrăinate, care nu poate rămâne până la infinit o massă de exploatat pentru câţiva ambiţioşi interesaţi.

E adevărat că în ultima vreme s'au luat unele măsuri în această privinţă, însă au fost numai cazuri izolate, opera unor puţini Români de inimă, cari nu-şi pot generaliza activitatea din cauza unui nefast angrenaj politic. In foarte multe sate au fost numiţ notari publici titraţi români, cari credem că îşi vor face datoria. Dar nu s'a făcut absolut nimic cu preoţii şi aproape nimic cu învăţătorii. Cei 24 învăţători suspendaţi de ministrul instrucţiunii, Dr. Angelescu, pentru acte de iridentism, au fost scoşi din slujbă fără respectarea unor mărunte forme legale şi, cum au acţionat statul, e probabil că vor fi reîntegraţi. Dar chiar dacă ar rămâne definitivă această măsură, mai sânt încă cel puţin de douăzeci de ori atâţia, cari trebuie suspendaţi, respective mutaţi pe teren neutru, unde sânt inofensivi. Acelaş lucru trebuie să

se întâmple şi cu ceilalţi funcţionari ai statului, judeţelor şi comunelor.

In inutil să discutăm procedeele legale în cadrul cărora s'ar putea realiza această mare operă de profilaxie naţională. Ele variază de la caz la caz, iar acolo unde meschine formalităţi biurocratice stau în cale, aceste să fie înlăturate prin lege. Se fac în ţara noastră atâtea legi pentru salvarea diferitelor interese personale, că n'ar trebui să se vorbească de dificultăţi la votarea unei legi pentru salvarea unor acut periclitate interese naţionale. Trecând peste orice considerente de ordin mărunt şi mai ales peste considerentele aşa zise „principiale", s'ar putea crea prin lege o zonă de frontieră, în care, având în vedere interese superioare naţionale, să se institue, până la completa unificare etnică cu restul ţării, un regim excepţional. Acest regim ar fi menit nu să restrângă drepturile cetăţeneşti personale şi să puie populaţia într'o stare de asediu permanentizată, ci doar să o scutească în mod real de agitaţii subversive, pentru a-i înlesni intrarea, respectiv reîntoarcerea în marea familie etnică în a cărei gospodărie de stat această populaţie nu se poate considera până la infinit un oaspete trecător, care aşteaptă momentul prielnic să lovească în găzduitorii săi.

In zona de frontieră supusă regimului excepţional salariaţii publici de orice categorie ar trebui să fie numai români de origine etnică, iar pentru agitatorii de orice fel s'ar putea institui regimul domiciliului forţat în afara regiunii periclitate, aceasta ca pedeapsă

prevăzută prin lege şi aplicată de instanţe judecătoreşti ad hoc. Pentru a evita agitaţiile demagogice care se produc cu prilejul fiecărei campanii electorale, în tot cuprinsul zonei supuse regimului excepţional, orice alegere să fie suspendată, iar funcţiile elective, ca deputat, primar, consilier comunal şi judeţean, etc. să fie ocupate în mod provizor de persoane numite de guvern, respectiv de organele administrative superioare.

Până la realizarea acestui program, la care (oricât de utopic s'ar înfăţişa el privit prin prisma unei democraţii sucite şi înguste la vederi), vom trebui să ajungem, dacă nu ne vom hotărî să renunţăm definitiv la regiunile înstrăinate, — să procedăm de la individ la individ, judecând totdeauna prin unghiul vizual al intereselor noastre naţionale şi de stat.

Alte măsuri, a căror realizare nu poate îngădui nici o amânare sânt:

Scoaterea din învăţământ a limbii rutene.

Cel mai aspru control al serbărilor şi şedinţelor tuturor aşaziselor societăţi „culturale" şi „cooperative", iar acele din mijlocul cărora s'ar observa cea mai mică abatere de la drumul drept să fie imediat desfiinţate şi conducătorii lor deferiţi instanţelor penale.

Să se controleze în special fondurile din care se alimentează aceste organizaţii, fonduri care, în majoritatea lor, nu pot fi strânse dela ţărănimea săracă a ţării, ci sânt furnizate de centralele iridentiste din străinătate.

Societăţile studenţeşti „Ciornomore“ şi „Zaporoje“, care au dat până în prezent destule dovezi de „activitate culturală“ să fie imediat desfiinţate, iar studenţii şi elevii ruteni, cari s'au dovedit a fi agitatori, să fie eliminaţi din toate şcolile statului[1]).

O aspră cenzură a tuturor publicaţiilor şi mai ales a ziarelor neromâneşti (nu numai rutene, căci şi ziarele evreo-germane din Bucovina şi evreo-ruse din Basarabia se fac ecoul revendicărilor ucrainomane).

Numai după ce se va curăţi în felul acesta de puroi carnea bolnavă a trupului Ţării româneşti, vor avea efect măsurile de vindecare definitivă: funcţionari români, propagandă culturală şi naţională românească, colonişti, etc.

---

[1]) Profund greşită este concepţia că îndrumând tineretul rutean la şcoale româneşti supraprimare am face operă de naţionalizare. In actualele împrejurări, orice elev rutean, care nu poate fi scos cu totul din sfera de influenţă a agitatorilor, rude, prieteni, etc. este un ostaş pe care-l furnizează însuşi statul român viitoarelor generaţii iridente. Deaceea socot că impunătoarea clădire a liceului din Cozmeni ar folosi mai mult românismului adăpostind un regiment de grăniceri, de pildă.

BLOCUL ROMÂNESC.

Pericolul ucrainoman este în bună parte cunoscut de opinia publică românească din provinciile periclitate şi chiar dacă nu i se cunosc amănuntele, întreagă această opinie publică este de acord că sânt necesare măsuri de profilaxie, dându-şi în acelaş timp perfect de bine seama că în împrejurările prezente aceste măsuri nu se vor lua, nu atât din cauza angrenajului politic extern [1]), cât din pricina ruşinoasei concurenţe dintre partidele ce se succed la cârma statului.

Nici un partid nu-şi poate asuma răspunderea unei purificări radicale, deoarece partidul ce-i va urma la cârmă va folosi aceasta ca armă politică împotriva adversarului său, înstrăinându-i toate simpatiile minoritarilor, ceeace ce în concepţiile actualului sistem pseudo-democratic este egal cu a-şi face harakiri.

---

[1]) Am arătat în primele pagini că am fi chiar în nota Societăţii Naţiunilor, dacă am tinde spre unificarea noastră etnică. Şi la urma urmelor, n'am avea decât să imităm pilda vecinilor noşti Poloni, cărora nimeni nu le-a tăiat capul pentrucă au denunţat toate tratatele unilaterale pentru protecţia minorităţilor.

Dureroasa fărămiţare a masselor electorale româneşti din provinciile alipite în grupuri şi grupuleţe nu este o caracteristică numai a zilelor noastre. Şi sub stăpânirea străină eram împărţiţi, ce e drept nu în măsură aşa de largă, dar totuşi eram împărţiţi. Insă duşmanul cel mare, care urmărea desnaţionalizarea noastră atunci: guvernul străin, stătea evident şi ameninţător în faţa ochilor noştri şi ne soma să ne unim, pentru ca să-i putem îndura mai cu uşurinţă loviturile. Şi de cele mai multe ori ne-am unit (dezertori au fost totdeauna), pentrucă am cunoscut pericolul şi tăria duşmanului.

România postbelică, aparent ocrotită de desnaţionalizare prin Unirea cea Mare, ne-a copleşit cu beatitudinea idealului dorit de lungă vreme şi împlinit poate prin surprindere pentru noi. La început nimeni nu s'a dumirit asupra răului pe care ni-l aducea această beatitudine. Nu ne-am dumirit că duşmanul neamului, care până atunci ne stătea în faţă mai mult sau mai puţin sincer, dar în orice caz evident, a trecut în spatele nostru şi a îmbrăcat masca impusă de circumstanţe a prietenului minoritar, cu lingăreli pe la potentaţii zilei şi cu veninul în suflet.

N'am avut cu cine lupta, pentrucă pe duşmanii de eri ni i-am primit prieteni. Dar obişnuiti cu lupta din vremuri de restrişte, ne-am căutat adversari şi fiindcă nu i-am găsit în altă parte, am făcut adversari din fraţii noştri şi am început să ne duşmănim unul pe altul. Diviziunile şi subdiviziunile politice ale Capitalei cu tot aparatul lor de momeli şi cu

mirosul fripturii de la putere au alimentat lupta fratricidă.

Intre timp, străinii, buimăciţi la început de victoria noastră, s'au consolidat. Am văzut că în Bucovina Evreii s'au manifestat alături de Ruteni, chiar în clipele istorice ale votării realipirii la România, împotrivindu-se reîntegrării hotarelor noastre naţionale. Ulterior, cu prilejul diverselor alegeri parlamentare, minoritarii au făcut totul numai ca să diminueze şansele de reuşită ale candidaţilor români[1]). S'au creat „blocuri minoritare" în care Evreii, Rutenii, Ungurii, ba până şi Germanii, au stat cu toţii alături, sprijinind acelaş candidat.

Ce am făcut noi? Am pus patru—cinci candidaţi. Fireşte că a reuşit străinul. Voturile româneşti împărţite în patru nu au putut ţine piept voturilor minoritare unite. Ucrainomanii şi ceilalţi minoritari au iubilat atunci: noi sântem în majoritate în judeţul cutare, pentrucă am reuşit să ni-l scoatem deputat pe cutare!

Noi, Românii, am rămas şi cu paguba şi cu ruşinea.

Dacă în restul ţării problema nu e aşa de acută, în provinciile alipite şi mai ales în judeţele periclitate unirea tuturor forţelor noastre este o imperioasă necesitate.

Un bloc românesc în ţara românească nu este un nonsens, nu poate fi un nonsens, atâta vreme

---

[1]) Chiar şi ale celor ce s'au făcut vânzători de neam de dragul străinilor.

cât fărămiţarea energiilor noastre politice duce la diminuarea forţei noastre etnice. Dacă în vechiul Regat, unde populaţia este curat românească, Românii îşi pot permite luxul să se joace de-a partidele, în celelalte părţi ale ţării nu putem avea timp pentru aceasta. O energie comună care să pareze toate loviturile duşmane, o unitate de vederi integrală în ceeace priveşte programul politic-naţional este singura salvare a prestigiului nostru politic în provinciile alipite.

Ideea unui bloc politic românesc, solid organizat, care să cuprindă unanimitatea Românilor din regiunile înstrăinate, nu este nouă, nu poate fi nouă pentrucă ea s'a născut în subconştientul nostru al tuturora, atunci când ne-am dat seama de pericol. Dorim cu toţii realizarea ei, dar cu toţii ne îndoim de reuşita acestei realizări. Ne îndoim pentrucă noi înşine vom fi acei cari îi vom pune piedici, pentru a încerca satisfacerea ambiţiunilor mărunte, care, la urma urmelor, tot nesatisfăcute vor rămâne.

Numai învingând acest scepticism, prin acte de eroism sufletesc, care să se propage de la individ la individ, până ce vor deveni mentalitate a totalităţii, vom putea reuşi.

PERSPECTIVĂ LA CAPĂT DE DRUM.

Ajuns la capătul acestor pagini nu pot şti dacă ele îşi vor fi meritat increderea pe care cetitorul şi-a pus-o în ele prin simplul fapt că s'a hotărît să le citească şi mai ales nu ştiu dacă şi-au meritat încrederea pe care le-am dat-o eu singur, încercând să cuprind în ele o sumă de aspecte ale unei vajnice probleme, care se desfăşoară de decenii şi pentru săvârşirea căreia desigur nu este suficient răstimpul unei vieţi de om.

Totuşi gândul bun cu care am pornit la scrierea lor mă face să cred că cetitorul obiectiv şi de bună credinţă va fi convins că:

Există o problemă ruteană în ţara noastră.

Această problemă îşi are originea în mişcările provocate de agitatorii iridentişti din massa ruteană, care este parte alochtonă, fiind emigrată din Galiţia şi Ucraina, iar restul e formată din Români înstrăinaţi.

Mişcarea ucrainomană se manifestă prin însăşi fiinţa ei, precum şi prin diverse acte, ca periculoasă unităţii noastre etnice şi securităţii graniţelor noastre, deci avem datoria să o distrugem.

Lupta pe care trebuie să o ducem împotriva ucrainomaniei de la noi este justificată de toate argumentele istorice, precum şi de toate concepţiile asupra fiinţei statului naţional, iar morala ei e că trebuie să redobândim ceeace ni s'a furat, deci victoria acestei lupte trebuie să fie reromânizarea regiunilor slavizate.

In acest scop trebuie să ducem o campanie dârză împotriva agitatorilor, cruţând şi readucând la conştiinţă românească populaţia.

In regiunile înstrăinate este a se institui o zonă de frontieră în cuprinsul căreia sânt a se lua o serie de măsuri profilactice, între cari cea dintâi este îndepărtarea tuturor salariaţilor ne-români.

Putem nădăjdui într'o victorie numai dacă vor înceta hărţuielile sterile dintre partidele politice cu supralicitări de făgăduieli şi concesiuni faţă de promotorii mişcării ucrainomane şi dacă se va inaugura o politică naţională cu vederi unitare, a căror concretizare ideală ar fi crearea unui bloc politic românesc.

Vom putea numai aşa aştepta viitorul unor zile însorite pentru românismul alungat din însăşi casa lui şi nu se va mai întâmpla ca străini să scrie despre teritoriile noastre aşa cum a scris cândva francezul Raoul Chélard[1]: „Bucovina e ruteană şi s'a românizat numai în partea dinspre România".

---

[1] R. Chélard: „L'Autriche contemporaine", Paris 1894.

Iar pentru acei cari se mai îndoiesc încă de legitimitatea luptei vom deschide această carte la primul ei capitol şi le vom ceti programul de minoritari-ocrotitoarei Ligi a Naţiunilor, căruia îi vom adăoga cuvintele lui Mussolini[1]): „Vom aplica cu rigoare, cu tenacitate această metodă de respectare a legilor noastre din prezent şi viitor. Vom face italiană această regiune, căci ea este italiană prin geografie şi prin istorie".

---

[1]) . . . . . despre recuceritul Trentino. Discurs ţinut în 1926, Februarie, în camera italiană.

CÂND DAI NAS LUI IVAN

cuprinde:

TIPOGRAFIA MITROPOLITUL SILVESTRU
CERNĂUŢI

PREŢUL 30 LEI.